

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Mataln

Spremljanje izvajanja javnih politik z visoko stopnjo občutljivosti. Primer Programa za otroke in mladino 2006–2016 v občini Radovljica

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Mataln

Mentorica: red. prof. dr. Simona Kustec Lipicer

Spremljanje izvajanja javnih politik z visoko stopnjo občutljivosti. Primer Programa za otroke in mladino 2006–2016 v občini Radovljica

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

Svoji mentorici, red. prof. dr. Simoni Kustec Lipicer, se zahvaljujem za strokovno pomoč in nasvete pri pisanju magistrskega dela.

Iskrena hvala družini, Mateji in Sari za vso motivacijo, ko sem jo najbolj potrebovala.

Hvala tudi tebi, Manoel. Bilo je vredno – vredno za nas.

Spremljanje izvajanja javnih politik z visoko stopnjo občutljivosti: Primer programa za otroke in mladino 2006–2016 v občini Radovljica

Čas otroštva in odraščanja je obdobje, ki nas spremlja vse življenje. Vlada Republike Slovenije se tako zaveda, da mora za otroke in mlade poskrbeti z ustrezno nacionalno zakonodajo na posameznih področjih. Eno izmed pomembnih področij je tudi področje nasilja. Vlada Republike Slovenije je leta 2006 sprejela prvi dokument, ki je zapolnil manjko na področju integracije otrok, mladine in družin kot celote, in sicer Program za otroke in mladino 2006–2016. Prvi cilj je raziskati pomembnost spremljanja izvajanja javnih politik skozi sistem kazalnikov, se pravi njihovo vlogo ter koliko in kakšne kazalnike potrebujemo, drugi cilj pa je raziskati in kritično ovrednotiti, v kolikšni meri se Program za otroke in mladino izvaja v občini Radovljica. Najprej sem s teoretičnim pregledom obstoječe literature preučila, kako pomembna in kompleksna je faza oblikovanja in izvajanja javnih politik. Da je javna politika sprejeta, mora biti najprej uvrščena na dnevni red odločanja političnih odločevalcev. Naslednja ugotovitev je, da je vloga kazalnikov ena izmed ključnih dejavnikov pri oblikovanju in izvajanju javnih politik, saj z njihovo pomočjo politični odločevalci pridobijo podatke, ki jim služijo kot usmeritev pri odločanju o prihodnosti javne politike, pripomorejo pa tudi k oblikovanju boljših javnih politik. Idealen kazalnik mora posredovati določene značilnosti, da je uporaben. Zadnja ugotovitev pa je, da se Program za otroke in mladino v občini Radovljica izvaja. Pri raziskovanju sem identificirala nekaj pomanjkljivosti, kot so preveč ohlapne definicije kazalnikov, pomanjkanje nadzora v vrtcih in šolah ter številčna opredelitev kazalnikov, ki jih bo za uspešno izvajanje treba izboljšati.

Ključne besede: izvajanje, kazalniki, Program za otroke in mladino 2006–2016.

Monitoring the implementation of public policies with a high degree of sensitivity: Instance of the Programme for Children and Youth 2006–2016 in the Municipality of Radovljica

Being a child and growing up is a period of time that will always have an impact on us. The Government of the Republic of Slovenia is well aware that children and young people need to be taken care of with the implementation of an adequate national. One such important area is the issue of violence. In 2006, the Government adopted document, namely the Programme for Children and Youth 2006–2016. The first objective is to research the importance of monitoring the implementation of public policies through a system of indicators, i.e. their role, how many and which indicators are needed. The second objective is to research and critically evaluate the extent of the implementation of the Programme in the Municipality of Radovljica. I first examined how important and complex the phase of making and implementing public policies is by desk reviewing the existing literature. To be adopted, public policies must first be placed on the decision agenda of political decision-makers. Furthermore, I established that the role of the indicators is one of the key factors in shaping and implementing public policies, since by using indicators policy makers can obtain data that serve as a guideline in adopting decisions about the future of public policies and that help shape better public policies. An ideal indicator must possess certain characteristics to be useful. Lastly, I established that the Programme is being implemented in the Municipality of Radovljica. During my research I identified a few flaws, such as too vague definitions of indicators, the lack of supervision in kindergartens and schools, and a non-numeric definition of indicators which need to be improved in order to enable a successful implementation.

Key words: implementation, indicators, Programme for Children and Youth 2006–2016.

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKO POGLAVJE	7
2.1 Raziskovalni problem	7
2.2 Raziskovalni cilji	10
2.3 Raziskovalne metode in tehnike	10
2.4 Raziskovalna vprašanja	Error! Bookmark not defined.
2.5 Struktura magistrskega dela	12
3 TEORETIČNI DEL	12
3.1 Proces oblikovanja javnih politik in dnevni red institucij političnega odločanja	12
3.2 Potek oblikovanja dnevnega reda	13
3.3 Značilnosti faze implementacije javnih politik	15
3.3.1 »Od zgoraj navzdol« in »od spodaj navzgor«	16
3.3.2 Pogoji za »popolno« implementacijo	17
3.3.3 Kdaj je faza izvajanja javnih politik (ne)uspešna?	18
3.4 Družbeni kazalniki	19
3.4.1 Ključne uporabe družbenih kazalnikov	20
3.4.2 Družbeni kazalniki v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik	21
3.4.3 Vrste in značilnosti kazalnikov	22
3.4.4 Značilnosti kazalnikov na področju otrok in mladine	23
3.4.5 Slabosti in zlorabe kazalnikov	24
4 EMPIRIČNI DEL	26
5 SKLEP	47
6 LITERATURA	50
PRILOGE	55
PRILOGA A: Intervju s sekretarko iz MDDSZ (Direktorat za družino)	56
PRILOGA B: Poročilo o izvajanju in evalvacija v obdobju 2009–2010	58
PRILOGA C: Anketa Vrtec Radovljica	67
PRILOGA Č: Anketa Osnovna šola Radovljica	68
PRILOGA D: Dokumentacija člankov o nasilju nad otroki (časopis Delo)	70
PRILOGA E: Dokumentacija prispevkov o nasilju nad otroci (RTV SLO)	73

1 UVOD

Čas otroštva in odraščanja je obdobje, ki nas spremlja vse življenje. Otroci in mladi so v tem obdobju najbolj ranljivi, zato je naloga države, staršev oziroma skrbnikov ta, da jih zavaruje. Izkušnje, občutenja in vrednote, tako pozitivne kot negativne, ki jih skozi obdobje otroštva in odraščanja pridobimo, nas namreč oblikujejo v osebe, katere postanemo, ko odrastemo.

Vprašanja z izrazito pomembnostjo za otroke so: Kaj hočemo doseči za naše otroke?; Kakšno je dobro otroštvo?; Kakšno mesto imajo otroci v družbi?; Kakšen odnos naj bo med otroki, starši in družbo? in Kakšen odnos želimo imeti med otroki in odraslimi doma, v otroških storitvah in v družbi nasploh? Dolgo časa so bila ta temeljna vprašanja in posledično tudi vprašanja, ki jih sprožajo, zanemarjena. Kot rezultat se neodzivnost na področju otrok kaže v nedodelanih storitvah za otroke, politikah in institucionalnih strukturah, ki bi ustrezno izpolnjevale potrebe in interese otrok kot družbene skupine. Javna debata o teh pomembnih vprašanjih je zapadla, zato je čas, da se razvije nov diskurz o otrocih, otroštvu in o odnosih med otroki, starši in družbo. Čas je za nov pristop do storitev, politik in institucij. Čas je, da sprejmemo otroke z vso njihovo različnostjo kot mlade državljane in deležnike v družbi (Moss in Petrie 2002, 4).

Vlada Republike Slovenije se zaveda, da država, ki ne poskrbi za svoje otroke in mladino, nima prihodnosti (POM 2006a, 3). S tem zavedanjem je prepoznala pomanjkanje ustrezne nacionalne zakonodaje na področju, ki je ključno za dobrobit otrok in mladine. Tako je bil prepoznan družbeni problem, ki so ga uvrstili na dnevni red institucij političnega odločanja. Če ga ne bi prepoznali s strani države ali pa s strani drugih javnopolitičnih igralcev oziroma nevladnih igralcev, bi problem ostal neprepoznan, najranljivejša družbena skupina pa brez podlage za obstoj in delovanje v javni sferi. S postavitvijo družbenega problema na dnevni red odločanja se lahko začne proces oblikovanja in izvajanja javnih politik. Ko je javna politika sprejeta oziroma uzakonjena, od vseh javnopolitičnih igralcev zahteva sodelovanje z namenom, da bi se izvajala uspešno in bi doprinesla take učinke, ki so bili določeni v fazi oblikovanja. Faza implementacije je zelo kompleksen proces, v katerem velikokrat naletimo na številne ovire in nepredvidene okoliščine. Prav zaradi tega je v fazi implementacije ključnega pomena to, da si vpleteni javnopolitični igralci, odgovorni so za izvajanje javne politike, določijo orodja, ki jim bodo služila pri spremljanju izvajanja javne politike, in s katerimi bodo lažje pridobivali podatke, ki jim bodo povedali, ali se izvaja uspešno ali ne. Ta

orodja so kazalniki, ki so se kot sredstvo za spremljanje izvajanja javnih politik pojavili v poznih 60. letih 20. stoletja. Na strani države se je v tem času pojavila potreba po obstoju določenih podatkov za identifikacijo problemov in reševanje le-teh. Poleg tega pa bi bili pridobljeni podatki tudi merilo uspeha javnih politik ali programa (Hogwood in Gunn 1984, 80).

2 METODOLOŠKO POGLAVJE

2.1 Raziskovalni problem

Zaradi procesov osamosvojitve in ustanovitve nove države, kjer so prevladala druga področja in teme, v Sloveniji v 90. letih ni prišlo do izdelave nacionalnega razvojnega programa, ki bi pokrival problematiko otrok in mladine (POM 2006a, 3). V magistrski nalogi bom omenjeni družbeni problem pomanjkanja ustrezne zakonodaje na področju otrok in mladine uvrstila v teoretski okvir s pomočjo teorije o postavitvi družbenega problema na dnevni red institucij političnega odločanja (npr. Fink Hafner 1993, Grdešić 1995, Lajh in Kustec Lipicer 2007) in s teorijo o procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik (npr. Lajh 2007, Grdešić 1995). Med pregledom teorije bomo spoznali vse ovire in zaplete, do katerih lahko prihaja v tem kompleksnem procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik. Slednji je namreč v prvi vrsti odvisen od postavitve družbenega problema na dnevni red institucij političnega odločanja. S teoretičnimi nastavki o družbenih kazalnikih (npr. Hoogwood 1984) bom preučila kazalnike in analizirala vlogo ter njihovo vrednost v fazi izvajanja javnih politik oz. programov. Predvsem me bo zanimalo, če dejansko pripomorejo k boljšemu oblikovanju in izvajanju javnih politik, ter v kolikšni meri se izvajajo cilji, določeni v Programu za otroke in mladino 2006–2016 v občini Radovljica (POM 2006a).

Vlada RS je leta 2006 sprejela prvi dokument, ki je zapolnil vrzel na področju integracije otrok, mladine in družin kot celote, in sicer Program za otroke in mladino 2006–2016.¹ Republika Slovenija želi s POM-om uresničiti svoje obveznosti do mlade generacije. Namen programa je opredeliti vizijo prihodnosti otrok in mladine, poleg tega pa oblikovati smernice in ukrepe za njeno uresničitev. Program je tako dokument odraza skrbi za mlado generacijo, njegov cilj pa je povečanje blaginje za vse otroke in mladino v Republiki Sloveniji. Leta 2007 je bila oblikovana baza podatkov s kazalniki, s katerimi se lahko spremlja uresničevanje POM-a. Tako zbrani podatki služijo kot podlaga za analizo in poročanje o napredku Slovenije

¹ Program za otroke in mladino 2006–2016, v nadaljevanju POM.

pri implementaciji POM-a (POM 2006a, 3–4). »Vsebinsko so v dokument vključena vsa pomembna področja življenja otrok, še posebej tista, kjer se zaznavajo nerešeni ali novi problemi, s katerimi se otroci in mladi soočajo v sodobni družbi. Program vključuje kvalitativne in kvantitativne cilje, ki se dopolnjujejo, kot tudi razvojne usmeritve in aktivnosti, ki so bistvenega pomena za uresničevanje zastavljenih ciljev« (prav tam).

Področja so: zdravstvena politika, družinska politika, vzgojno-izobraževalna politika, socialna politika, politika posebne družbene skrbi, politika zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo, politika zaščite pred drogami, politika prostočasnih aktivnosti, prostorska politika in kulturna politika (POM 2006a, 2).

Njegovo izvajanje bo uspešno le, če bo potekalo v čim širšem aktivnem sodelovanju različnih družbenih akterjev in vsaj na ravni elementarnih opredelitev stremelo k doseganju čim širšega konsenza in povezovanja ključnih institucij. Odločilnega pomena za uspešnost POM-a je, da način njegove priprave in izvajanje na konsenzu izbranih ukrepov temeljita na trajnem sodelovanju vseh resornih organov in nevladnih organizacij s predmetnega področja (POM 2006a, 4).

Pri raziskovanju se bom osredotočila na **en segment POM-a, in sicer na »Politiko zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo«**, s poudarkom na **politiki zaščite pred nasiljem, za katero so določeni trije cilji, in sicer: 1.) programski 2.) regulatorni in 3.) strokovno-izobraževalni.**² Na podlagi izpostavljenih ciljev pa so nadalje opredeljeni tudi kazalniki, s pomočjo katerih bom ugotavljala, ali: a) kazalniki sledijo ciljem javne politike in posledično ali b) se POM uspešno izvaja ali ne. Kazalnike bom kritično ovrednotila in poskušala ugotoviti, ali so določeni v prid ciljni skupini, se pravi otrokom in mladostnikom, in ali se v ozadju skrivajo politično upravni interesi, ki niso v prid ciljni skupini.

² Podrobneje o tem glej v Tabeli 2.1 naloge.

Tabela 2.1: Cilji in kazalniki POM-a

CILJI	KAZALNIKI
<p>Preprečevanje vseh oblik nasilja nad otroki ter da se zaščita žrtev prepozna kot ena prednostnih nalog države.</p>	<p>1. kazalnik: oblike in pogostost sodelovanja</p> <p>2. kazalnik: število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu</p> <p>3. kazalnik: število in oblike pomoči žrtvam družinskega nasilja</p> <p>4. kazalnik: število oddaj in člankov o nasilju</p>
<p>Izboljšanje zakonskega varstva in zaščite otrok.</p>	<p>5. kazalnik: v kateri fazi je priprava nacionalnih usmeritev za preprečevanje nasilja</p> <p>6. kazalnik: število aktivnosti Strokovnega sveta za problematiko nasilja v družini</p>
<p>Zagotavljanje strokovne usposobljenosti vseh strokovnjakov.</p>	<p>7. kazalnik: število udeležencev strokovnega usposabljanja</p> <p>8. kazalnik: nove oblike strokovnega usposabljanja za posamezne strokovnjake</p>

Vir: POM (2006b, 51–53).

Omenjeno področje je težko merljivo in malo raziskano, zato menim, da je postavitve kazalnikov na tem področju temeljnega pomena za prihodnost otrok in mladostnikov, saj je čas otroštva obdobje, ki nas zaznamuje za celo življenje. Ali nas zaznamuje pozitivno ali negativno, je odvisno od tega, kako ga preživimo. Otroci in mladostniki so ravno v tem obdobju najranljivejši, zato je naloga staršev oziroma skrbnikov ta, da jih zavarujejo.

2.2 Raziskovalni cilji

- Prvi cilj je raziskati pomembnost spremljanja izvajanja javnih politik skozi sistem kazalnikov. Osredotočila se bom predvsem na pomen, vlogo in uporabo, ki jo imajo pri izvajanju javnih politik. Raziskala bom tudi to, koliko in kakšne vrste kazalnikov potrebujemo za spremljanje in izvajanje javne politike v primeru družbeno občutljivih skupin, kot so otroci in mladina.
- Drugi cilj pa je raziskati in kritično ovrednotiti, v kolikšni meri se POM v občini Radovljica izvaja po kazalnikih, ki so določeni v programu. Slednje bom kritično ovrednotila glede na zastavljene cilje.

2.3 Raziskovalna vprašanja

Kakšno vlogo imajo kazalniki v fazi oblikovanja in izvajanja javnih politik in ali uporaba kazalnikov dejansko pripomore k oblikovanju boljših javnih politik?

Kakšne kazalnike potrebujemo za spremljanje izvajanje javnih politik, s posebnim poudarkom na družbeno občutljivih skupinah, kot so otroci in mladina?

Ali programsko področje POM-a »Politika zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo« v občini Radovljica zasleduje vse kazalnike, določene v programu, in je zato faza izvajanja uspešna?

2.4 Raziskovalne metode in tehnike

Analiza politik je uporabna družboslovna znanstvena disciplina, ki uporablja multiple raziskovalne metode in multiple metode argumentacije za proizvodnjo relevantnih informacij (Fink Hafner in Kustec Lipicer 2005, 213). Po Maychrzakovi (1984, 66) naj bi bila idealna analiza politik tista, ki združuje več različnih raziskovalnih metod in tehnik, s katerimi pridobivamo relevantne, objektivne, preverljive in zanesljive podatke. Tako so za mojo raziskavo uporabne naslednje metode in tehnike:

Študija primera, ki omogoča poglobljeno razumevanje obravnavane problematike in pomena za vse vpletene (Merriam 1998, 19).

Analiza sekundarnih virov je ponovni pregled in analiza že obstoječih baz podatkov, kot so strokovna literatura in medijski prispevki, s katerimi bom opredelila teoretične ugotovitve avtorjev o uvrstitvi družbenih problemov na dnevni red institucij političnega odločanja in o

procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik. Nenazadnje pa tudi o mestu kazalnikov v fazi izvajanja javnih politik. Tako bom umestila raziskovalni problem v teoretski okvir. Analiza sekundarnih virov tako zajema pregled knjig, zbornikov in internetnih člankov.

Monitoring je analitična procedura za spremljanje izvajanja javnih politik, ki odgovarja na vprašanja, ali se določena javna politika izvaja ali ne (Kustec Lipicer 2009, 95). S pomočjo te metode bom raziskala, ali programsko področje POM-a izpolnjuje vse kazalnike in ali je bila faza implementacije uspešna.

Ti podatki zajemajo:

- Poročilo o izvajanju in evalvaciji »Programa za otroke in mladino 2006–2016« v obdobju 2009–2010, pridobljeno s strani sekretarke iz Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – Direktorata za družino (glej Prilogo B);
- anketni vprašalnik, izpolnjen s strani poslovne sekretarke vzgojnovarstvenega zavoda Radovljica (glej Prilogo C);
- anketni vprašalnik, izpolnjen s strani ravnateljice osnovne šole Radovljica (glej Prilogo Č);
- dokumentacijo člankov o nasilju nad otroki od leta 2006 do leta 2016, ki mi jih je posredovala predstavnica iz novinarske dokumentacije časopisa Delo (glej Prilogo D);
- dokumentacijo prispevkov o nasilju nad otroki od leta 2006 do leta 2016, ki mi jih je posredovala predstavnica iz arhiva in dokumentiranja oddaj na RTV SLO (glej Prilogo E).

Družboslovni intervju je kvalitativna metoda pridobivanja podatkov. Podatke pridobimo s strani strokovnjakov in posameznikov, ki so vključeni v javnopolitični proces. Intervjuje bom tako opravila z državnimi igralci, ki so vpleteni v izvajanje POM-a. Pridobljeni podatki mi bodo pomagali pri empiričnem delu magistrske naloge. Intervju sem opravila:

- S sekretarko z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – Direktorat za družino (osebno izveden, glej Prilogo A);
- s predstavnikom s področja človekovih pravic, predstavnico s področja medijev, predstavnico s področja nevladnih organizacij in namestnikom varuhinje (sekundarno izvedeni, glej Prilogo B).

2.5 Struktura magistrskega dela

Magistrsko delo bo razdeljeno na štiri dele, in sicer na uvod, teoretični del, empirični del ter zaključek. V uvodu bom predstavila raziskovalni problem, raziskovalne cilje in metode preučevanja, prav tako si bom zastavila tudi raziskovalna vprašanja. V teoretičnem delu bom za lažje razumevanje problema ter kot podlago za raziskovalna vprašanja predstavila ključne teoretične nastavke, v empiričnem delu bom z lastno analizo poskušala odgovoriti na raziskovalna vprašanja, zadnji del magistrske naloge pa bo obsegal sklepne ugotovitve.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 Proces oblikovanja javnih politik in dnevni red institucij političnega odločanja

Odločanje o oblikovanju javnih politik se začne s postavitvijo določenega problema na dnevni red institucij političnega odločanja. Zaradi tega je proces oblikovanja dnevnega reda začetna faza procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 126). »Po mnenju mnogih avtorjev (npr. Fink Hafner, 1993; Grdešić, 1995; Lester in Steward, 1996: 61; Peters, 1996: 61) je proces oblikovanja dnevnega reda oziroma faza iniciative ključna faza procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik, saj ne morejo potekati nikakršne dejavnosti in ni mogoče sprejeti nobenih odločitev o določeni tematiki, dokler le-te ne pridejo na dnevni red ustreznih, legitimnih političnih institucij« (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 126).

S procesom oblikovanja dnevnega reda se odloča o nadaljnjem odločanju oziroma neodločanju, poleg tega se opredelijo okoliščine procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik. To so problemski kontekst, ključni igralci, cilji odločanja, razpoložljivi viri ipd. Ko govorimo o oblikovanju dnevnega reda, je pomembno, da se prepoznajo relevantni družbeni problemi in da posredujejo (ne)sposobnost transformacije teh družbenih problemov v predmet političnega odločanja. Zaznava problema je odvisna od tega, kdo ga zazna oziroma se zavzema za rešitev le-tega. Če so to nosilci politične moči, je možnost, da se problem znajde na dnevnem redu odločanja o javnih politikah večja, kot če se to zgodi zunaj institucij političnega odločanja. Na tem mestu velja opozoriti na dejstvo, da moč vladajočih ni brezmejna in zato morajo vladajoči upoštevati tudi želje in potrebe vladanih (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 126).

Metafora »lastništva« izhaja iz predpostavke, da skupine, interesi in posamezniki nimajo enako močnega vpliva na opredelitev realnega stanja kot problemskega stanja. Vprašanje

»lastništva« nad problemi je vprašanje (ne)odgovornosti za reševanje teh problemov. Oblikovanje dnevnega reda je širši javnosti pogosto prikrit proces, ki pove veliko o značaju določene družbe oziroma države in o dejanski uveljavljenosti načel demokratičnega odločanja, zato je tukaj pomembna zmožnost podrejenih družbenih skupin, da svoje družbene probleme uvrstijo na dnevni red (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 127).

3.2 Potek oblikovanja dnevnega reda

Faza oblikovanja dnevnega reda ni enoten in zaključen pojav, ampak je sestavljena iz več časovno in vsebinsko zaporednih dejavnosti (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 127).

Grdešić (1995, 57) o fazi oblikovanja dnevnega reda govori kot o kompleksnem procesu, pri katerem je potrebno razlikovati med:

- definiranjem realnosti: zaznavo in opredelitvijo problema;
- mobilizacijo in agregacijo igralcev v posameznih fazah problema in
- oblikovanjem dnevnega reda legitimnih političnih institucij.

»Oblikovanje dnevnega reda ter vstop posameznih tematik v javnopolitični prostor oziroma vnovično osredotočanje na posamezne tematike, ki so že v tem prostoru, je torej odvisno od množice med seboj prepletenih dejavnikov, med katerimi kot posebej relevantna izstopata dva: a) vrsta oziroma značilnosti javnopolitične tematike ter b) percepcija in interpretacija družbene realnosti oziroma posameznega konkretnega problema, kamor sodijo tudi vrednote, prepričanja, ideologije in interesi« (Parsons v Lajh in Kustec Lipicer 2007, 128). Uspešnost reševanja problemov je v veliki meri odvisna od pravnega, ustreznega in pravočasnega identificiranja pojavov v družbenem okolju. Poleg tega je pomembna tudi pravilna interpretacija teh pojavov. Posledično so se razvile tehnike za identificiranje tematik, prav tako z njimi povezano filtriranje oziroma selekcija tematik (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 128).

»Zgodnje odkrivanje tematike omogoča ustrezno pripravo na reševanje problema, ki obsega zlasti zbiranje ustreznih informacij in učinkovito pred(pripravo) ustreznih ukrepov. Naučinkovitejše je ukrepanje takrat, ko določena tematika postane predmet obravnave še pred izbruhom krize« (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 128).

Hogwood in Gunn (v Lajh in Kustec Lipicer 2007, 128) sta opredelila sedem tehnik aktivnega iskanja tematik:

- (1) »neformalno iskanje informacij o »novih« javnopolitičnih tematikah;
- (2) iskanje ob pomoči administrativnih virov;
- (3) izvajanje demografskih analiz;
- (4) iskanje ob pomoči družbenih kazalcev in z njimi povezanih statističnih podatkov;
- (5) iskanje ob pomoči intuitivnih tehnik presojanja;
- (6) pregledovanje strokovne literature v smri možnih razvojev dogodkov; in
- (7) vrednotenje obstoječih politik.«

Omenjene tehnike za iskanje tematik omogočajo »le« identifikacijo novih tematik, kar pa še ne pomeni, da se bodo tematike uvrstile na dnevni red odločevalcev. Ključnega pomena je zato postopek filtriranja oziroma selekcioniranja. Oblikovanje dnevnega reda je rezultat širjenja tematik iz ožje skupine do širše javnosti, kjer so v prevladi igralci, ki opravljajo postopek filtriranja in definiranja tematik. Poleg moči in vpliva ključnih igralcev pa je uvrstitev tematike na dnevni red odločanja odvisna od značilnosti tematik (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 128).

Lester in drugi (2012, 70) razlikujejo med naslednjimi vrstami javnopolitičnih tematik:

- predmetne,
- javnopolitične,
- projektne,
- ciklične,
- ponavljajoče se.

Najlažje se v politično-aktualne družbene probleme uvrščajo predmetne, javnopolitične, projektne, ciklične in ponavljajoče se tematike, najtežje pa nove tematike (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 129).

Lester in drugi (2012, 68) naštevajo značilnosti novih tematik, ki povečujejo možnost transformacije v politično-aktualni družbeni problem:

- če je tematika presegla kritično mejo sprejemljivega in se je ne da več ignorirati;
- če tematika lahko preseže trenutne okvire in povzroči škodo večjih razsežnosti;
- če je tematika čustveno nabita in pritegne medijsko pozornost;
- če ima širši družbeni vpliv;
- če se nanaša na vprašanja, ki so povezana z odnosi moči in legitimnosti; in
- če je tematika aktualna, »moderna«.

Usoda oblikovanja in izvajanja javnih politik je v veliki meri odvisna od procesa oblikovanja dnevnega reda, saj se odločanje o oblikovanju ali izvajanju javnih politik začne, ko se bistveni problemi uvrstijo na dnevni red političnih institucij in zato je le-ta ključna faza procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik (Lajh in Kustec Lipicer 2007, 139).

3.3 Značilnosti faze implementacije javnih politik

Družbeni in politični odločevalci so se fazi izvajanja javnih politik začeli posvečati šele v zadnjih desetih letih, saj so raziskave vso svojo pozornost posvečale samo odločitvam per se, se pravi trenutku izbire, ko je bila neka odločitev oziroma javna politika sprejeta. Raziskovalcev tako ni zanimalo, kaj se je dogajalo po njenem sprejetju (Hogwood in Gunn 1984, 196). Grdešić (1995, 104) navaja še dva razloga, zaradi katerih naj bi bila implementacija javnih politik zapostavljena, in sicer: prvi je ta, da se je implementacijo smatralo kot samoumeven in avtomatski proces realizacije, ki sledi fazi uzakonitve javne politike in je njen sestavni del. Drugi razlog pa vidi v tem, da je implementacija tako kompleksna in neopredeljena, da jo je nemogoče analitično zamejiti in posledično analizirati. V začetku sedemdesetih let je faza implementacije pridobivala vedno več pozornosti pri političnih odločevalcih, sprva v Združenih državah Amerike, kasneje še v Veliki Britaniji, kar vodi v spoznanje, da so vlade uspešne pri uzakonjanju novih politik in javnopolitičnih ciljev, neuspešne pa so pri njihovem izvajanju. Številni ukrepi so bili tako sprejeti in uveljavljeni, v prakso pa niso vnesli bistvenih sprememb. Dunsire je ta pojav poimenoval t. i. implementacijski primanjkljaj (implementation gap) (Hogwood in Gunn 1984, 196–197). Zaradi zgoraj naštetih razlogov in iskanja vzrokov za implementacijski primanjkljaj je faza implementacije v začetku sedemdesetih let začela pridobivati nov zagon in pomen (Lajh 2007, 156).

»Sprejete oziroma uzakonjene javne politike se ne izvajajo per se, temveč njihovo izvajanje zahteva pozitivno akcijo pristojnih javnopolitičnih igralcev. Ker je proces implementacije javnih politik kompleksna družbena dejavnost, v kateri imajo pomembno vlogo vprašanja relacij med vpetenimi javnopolitičnimi igralci, torej vprašanja moči, interesov, vrednot, sredstev itd., v fazi implementacije lahko prihaja do številnih težav in nepredvidenih situacij« (Lajh 2007, 158–159).

Fazi oblikovanja in izvajanja javnih politik je težko ločiti zaradi njunega prepletanja, zato se mora npr. splošne cilje, odločitve o pristojnih javnopolitičnih igralcih, sredstva in cilje določiti že v fazi oblikovanja javnih politik (Lajh 2007, 163) »Fazo implementacije je potrebno obravnavati kot kompleksno družbeno dejavnost, ki zahteva pozitivno akcijo pristojnih javnopolitičnih igralcev« (Lajh 2007, 163).

Tako imenovani implementacijski podproces poteka v več fazah, ki obsegajo (prav tam):

- 1) Izbiranje javnopolitičnih igralcev, ki bodo odgovorni za implementacijo javne politike.
- 2) Interpretacijo problema s strani javnopolitičnih igralcev, ki so odgovorni za implementacijo javne politike, zagotovitev sredstev, potrebnih za implementacijo javne politike ali programa, ter oblikovanje specifičnih pravil igre.
- 3) De facto implementacijo oziroma odločitve pristojnih javnopolitičnih igralcev, katerih rezultat so končni proizvodi (outputi) neke javne politike ali programa in ki od vseh vpletenih javnopolitičnih igralcev zahtevajo učinkovito medsebojno koordinacijo.
- 4) Potencialno reinterpretacijo problema oziroma popravke izvedenih odločitev, ki temeljijo a de facto (tako načrtovanih kot nenačrtovanih) učinkih javne politike in odzivih ciljne skupine na izvedene odločitve oziroma učinke javne politike.

3.3.1 »Od zgoraj navzdol« in »od spodaj navzgor«

Literaturo o izvajanju javnih politik lahko razdelimo na dva temeljna pristopa preučevanja, in sicer: od zgoraj navzdol (t. i. pogled top-down na implementacijo javnih politik) in od spodaj navzgor (t. i. pogled bottom-up na implementacijo javnih politik) (Lajh 2007, 159).

»Pristop preučevanja izvajanja javnih politik od zgoraj navzdol nadaljuje klasično upravno-administrativno tradicijo, v kateri se implementacija obravnava kot administrativni proces izvajanja političnih odločitev od zgoraj navzdol« (Lajh 2007, 159–160).

Pri implementaciji javnih politik od zgoraj navzdol se javnopolitični odločevalci vedejo, kakor da je javna politika njihova lastnina, zato si prizadevajo (Ham in Hill 1984, 99):

- jasno oblikovati javno politiko;
- vzpostaviti kar najpreprostejšo strukturo za implementacijo, v kateri je število povezav v implementacijski verigi minimalno;
- preprečiti negativen vpliv zunanjih dejavnikov;
- izvajati nadzor nad javnopolitičnimi igralci, odgovornimi za implementacijo.

»Kritika pristopa implementacije javnih politik od zgoraj navzdol torej temelji na predpostavki, da zagovorniki tega pristopa preveč postavljajo v središče javnopolitičnega procesa vladne igralce, s tem pa zapostavljajo vlogo in pomen drugih javnopolitičnih igralcev. Pri tem naj bi še posebej podcenjevali strateško delovanje najnižjih izvajalskih uradnikov (street-level bureaucrats) in ciljnih skupin« (Lajh 2007, 161).

»Poleg tega naj bi tudi svoje argumente preveč gradili na pogosto neutemeljenem doslednem razločevanju faz oblikovanja in izvajanja javnih politik ter zavračali večjo povezanost obeh faz« (Sabatier v Lajh 2007, 161). Omenjene kritike so oblikovale alternativen pogled na fazo implementacije, ki je politični proces interakcije, temelji pa na sklepanju sporazumov, kompromisov in povratnih vplivih. Poimenovali so ga pristop implementacije javnih politik od spodaj navzgor (Lajh 2007, 161).

3.3.2 Pogoji za »popolno« implementacijo

Hogwood in Gunn (1984, 199–206) sta predstavila predpogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da bi bila implementacija kar najbolj optimalna oziroma »popolna«. Predpogoji zajemajo:

- odsotnost zunanjih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na javnopolitične igralce, pristojne za implementacijo,
- na voljo mora biti dovolj časa in zadostnih virov za implementacijo javne politike,
- zahtevana kombinacija zadostnih virov,
- javna politika, ki se izvaja, mora temeljiti na veljavni teoriji vzroka in posledice,
- odnos med vzrokom in posledico naj bo čim bolj neposreden, navzočih pa malo vmesnih oziroma intervenirajočih vezi,
- število odnosov odvisnosti mora biti minimalno,
- potrebno je razumevanje in soglasje glede ciljev,
- naloge naj bodo jasno določene v pravilnem sosledju in

- zagotovljeni morata biti učinkovita komunikacija in koordinacija.

3.3.3 Kdaj je faza izvajanja javnih politik (ne)uspešna?

Sprejete oziroma uzakonjene javne politike se ne izvajajo per se, ampak njihovo izvajanje zahteva pozitivno akcijo pristojnih javnopolitičnih igralcev. Proces implementacije javnih politik je kompleksna družbena dejavnost, v kateri pomembno vlogo igrajo vprašanja in razmerja med vpletenimi igralci, zato je posledično težko, skoraj nemogoče, doseči »popolno« izvajanje javne politike (Lajh 2007, 171). Velik vpliv na izvajanje javne politike ima narava oziroma vrsta javne politike, »saj je implementacija določenih javnih politik težja in zahteva več truda, sredstev, sodelovanja in koordinacije pristojnih javnopolitičnih igralcev kakor v primeru drugih javnih politik« (Lajh 2007, 171).

Hogwood in Gunn (v Lajh 2007, 171) razlikujeta med neimplementacijo in neuspešno implementacijo. V primeru neimplementacije javna politika ne učinkuje, kot je bilo načrtovano, zaradi enega izmed naslednjih vzrokov:

- ker vključeni javnopolitični igralci v implementacijo niso kooperativni in med seboj ne sodelujejo;
- ker ne morejo premagati nekih zunanjih, objektivnih ovir, nad katerimi nimajo nadzora.

»Po drugi strani pa je implementacija lahko neuspešna, če se neka sprejeta javna politika sicer izvaja v popolnosti, a se njeni učinki ne skladajo z željami oziroma s predhodno opredeljenimi cilji. V tem primeru lahko gre tudi za neučinkovitost izvajalcev javne politike« (Lajh 2007, 171).

Hogwood in Gunn (1984, 197) menita, da do motenj pri implementaciji javne politike pride zaradi slabega izvajanja (bad execution), slabe politike (bad policy) ali spleta nesrečnih naključij (bad luck). Če se javna politika izvaja neučinkovito, bodo predlagalci največjo odgovornost prenesli na javnopolitične igralce, ki so odgovorni za izvajanje. Del odgovornosti lahko prevzamejo tudi oblikovalci javne politike. Na strani opozicije za neučinkovito izvajanje javne politike krivijo slabo politiko. Razlogi za slabo politiko so lahko nezadostne informacije pri sprejemanju politike ali pa nerealna pričakovanja javne politike. Tako predlagatelji kot izvajalci javne politike za neuspešnost učinkov nove javne politike lahko krivijo tudi zunanje dejavnike (Lajh 2007, 171–172).

Dye (v Kustec Lipicer 2007, 176) v okviru analize procesov oblikovanja in izvajanja javnih politik predstavi t. i. procesualni model, saj z njim razloži obstoj temeljnih faz v procesu oblikovanja in izvajanja javne politike. Avtor skozi pregled posamezne faze ugotavlja, da ima vrednotenje skorajda odločilno vlogo v procesu izvajanja politik, saj izsledki lahko odločajo o usodi politike. Evalvacijske ugotovitve vplivajo na procese oblikovanja in izvajanja politik: a) pozitivno, ko se proces izvaja dobro, in b) negativno, ko se pojavijo nesprejemljive pomanjkljivosti in zahtevajo vrnitev na začetek procesa oblikovanja in izvajanja evalvirane javne politike, programa ali projekta (Kustec Lipicer 2007, 176–177).

Nachmias (v Kustec Lipicer 2007, 181) govori o posebnih zvrsteh vrednotenja, in sicer a) procesno vrednotenje, čigar namen je ugotoviti, koliko se neka javna politika izvaja glede na zastavljene cilje, in b) vrednotenje vplivov, učinkov, ki pa vrednotijo obseg sprememb glede na sprejeti formalni načrt.

3.4 Družbeni kazalniki

Dandanes sta vedno več v uporabi izraza indikator oziroma kazalnik. Poznamo jih več vrst, mednje sodijo tržni kazalniki, finančni kazalniki, računovodski kazalniki, kazalniki kakovosti, kazalniki zdravja itd. V magistrski nalogi se osredotočam na kazalnike v javnih politikah, bolj točno na družbene kazalnike. Corbett (2006, 11) pravi, da zaradi stalnega razvijanja političnega in institucionalnega okolja država in lokalne skupnosti vedno več pozornosti usmerjajo na družbene kazalnike (Corbett 2006, 11). Ti so v zadnjem desetletju postali nepogrešljivo orodje za vse politične akterje, ki si prizadevajo izboljšati počutje otrok in mladine. Razvoj družbenih kazalnikov je tako vzcvetel na vseh nivojih političnega odločanja, da bi pomagal opredeliti področja potreb, spremljati napredek družbenih ciljev, usklajevati dejavnosti v organizacijah, povečati odgovornost za ustvarjanje pozitivnih rezultatov ter oceniti javno politiko in njeno učinkovitost (Brown in Moore 2004, 81).

Corbett (2006, 11) našteva cilje, ki se jih dosega z uporabo družbenih kazalnikov:

- države nad lokalnimi skupnostmi izvajajo vedno večji nadzor
- to je edina pot za spremljanje izvajanja vseh nejasnih zadev, ciljnih skupin, sistema in programskih meja
- to je ena boljših poti za zagotavljanje odgovornosti

- ker je obseg zadev in sistem sam po sebi tako dvoumen in kompleksen, je to ena boljših poti za merjenja učinkov

Družbeni kazalec je že dolgo osnovno orodje za družbeno politiko in se ga uporablja za različne namene. Nastajajoče oblike razvoja družbenih politik bodo naredile različne zahteve na značilnosti družbenih kazalnikov in na tiste, ki jih uporabljajo. Za politične odločevalce je pomembno razumevanje edinstvenih značilnosti teh uporab družbenih kazalnikov. Nadalje je pomembno, da razvijejo skupno razumevanje in skupen jezik glede družbenih kazalnikov (Brown in Corbett 1997, ii). Kazalniki izpolnjujejo tudi družbeni namen z izboljšanjem komunikacije, ampak samo tam, kjer je komunikacija med vpletenimi javnopolitičnimi igralci zaželen, se pravi, kjer se politični odločevalci odzivajo na informacije o novih družbenih pojavih oziroma na učinkovitost trenutnih politik (Hammond in drugi 1995, 1).

3.4.1 Ključne uporabe družbenih kazalnikov

Družbeni kazalniki so široko uporabljeni, ker nudijo številne namene (Moore in drugi 2003, 2–3):

- opis; za obveščanje državljanov in političnih odločevalcev o okoliščinah njihove družbe, da bi spremljali trende in vzorce in opredelili področja, kjer prihaja do družbenih problemov, in področja, ki imajo že pozitiven izid;
- spremljanje; za spremljanje rezultatov in odločanje o tem, ali pridobljen rezultat zahteva politično intervencijo ali ne;
- postavljanje ciljev; za vzpostavitev merljivih mejnih vrednosti znotraj določenega časovnega obdobja;
- povečanje odgovornosti; politični odločevalci so odgovorni za doseganje pozitivnih ali izboljšanih rezultatov;
- odsevna praksa; za obveščanje o doseganju rezultata.

Razvoju in napredovanju družbenih kazalcev na področju otrok in mladine pa so svoj input dali tudi raziskovalci in raziskave z namenom (Brown in Moore 2004, 81–82):

- pomagati opredeliti najpomembnejše dimenzije dobrega počutja na vsaki razvojni stopnji otrok in mladine;
- razvrščanje posledic otroških in mladinskih rezultatov za dolgoročno dobro počutje;
- prepoznavanje ključnih družbenih vplivov znotraj družine, skupnosti in okolja, ki vplivajo na življenja otrok in mladine skozi celoten proces razvoja;

- prepoznavanje družbenih politik in programov, ki so najbolj učinkovite pri zagotavljanju vedno boljšega počutja otrok in mladine;
- razvijanje visoko kakovostnih orodij, ki skrbijo za to, da kazalniki ostanejo natančno za populaciji kot celoto in za vse ključne družbene podskupine in
- vzpostaviti ključne točke merjenja dobrega počutja otrok in mladine, zaželeno ali nezaželeno, ki so pomembne za politične oblikovalce in odločevalce.

3.4.2 Družbeni kazalniki v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik

V poznih 60. letih 20. stoletja se kazalniki pojavijo kot sredstvo za spremljanje vladnih programov, saj se je v tem času pojavila potreba po družbenih podatkih, s katerimi bi država identificirala področja, ki jih je treba obravnavati, poleg tega pa bi bili tudi merilo uspeha ukrepov (Hogwood in Gunn 1984, 80). Države so se v tem času soočale z neustreznim izvajanjem javnih politik oziroma slednjih sploh niso izvajale. Faza izvajanja je bila zapostavljena, saj so se ji posvečali samo v trenutku izbire. Ko je bila neka javna politika sprejeta, ni nikogar več zanimalo, kaj se dogaja. Tako so se kazalniki pojavili kot potencialna rešitev na probleme z izvajanjem javnih politik (Hogwood in Gunn 1984, 196). Kasneje so najprej v Združenih državah Amerike, potem še v Veliki Britaniji ugotovili, da so vlade sicer uspešne pri uzakonjanju novih politik, pri izvajanju pa ne. S tem spoznanjem je preučevanje faze izvajanja dobilo nov zagon in pomen (Lajh 2007, 156), prav tako pa so kazalniki svoje mesto dobili še v eni fazi javnopolitičnega procesa, to je v fazi evalvacije. Politični odločevalci so ugotovili, da so pridobljene informacije, ki so jim pomagale v fazi izvajanja, uporabne tudi v fazi evalvacije, kjer se odloča o nadaljnjem poteku javne politike (Grdešić 2006, 134).

V procesu najprej oblikovanja, kasneje pa izvajanja javnih politik ali programov je glavni namen ugotovitev učinkovitosti in uspešnosti izvajanja le-teh ter to, koliko finančnih sredstev so porabili. Pri izvajanju različnih politik ali programov lahko zaradi različnih razlogov prihaja do odstopanj od zamišljenih javnopolitičnih ciljev. Odstopanja lahko ogrozijo učinkovitost in uspešnost programa, v nadaljevanju pa onemogočijo dosego ciljev, postavljenih v fazi oblikovanja, zato je treba stalno spremljati izvajanje politik ali programov, kar omogoča pravočasno zaznavanje morebitnih težav in hitro prilagajanje spremenjenim razmeram. Glavni namen spremljanja izvajanja javnih politik in programov je torej zaznavanje odstopanj od zastavljenih ciljev, ki nas usmerjajo pri nadaljnjem izvajanju javnih politik in programov. Dober kazalnik naj bi tako zaznal uspeh vsake politike ali programa in

omogočal analizo, ki bi pokazala, do kakšne mere so zastavljeni javnopolitični cilji doseženi (Nared in Kavaš 2009, 18). Javna politika ali program morata imeti jasne, in če je le mogoče, številčno izražene javnopolitične cilje, ki se jih želi doseči. Vsakemu javnopolitičnemu cilju se potem dodeli enega ali več kazalnikov, s pomočjo katerih bi zaznali javnopolitične spremembe, ki jih povzroči javna politika ali program (Nared in Kavaš 2009, 19).

Dober kazalnik je opredeljen kot mera za uresničenost načrtovanih ciljev, mobilizirane vire in za učinke, ki se jih želi doseči, pri čemer pa daje informacije, ki so izražene količinsko, in sicer z namenom, da političnim odločevalcem pomaga pri načrtovanju in odločanju o javni politiki ali programu ter pri usmerjanju pristojnih organov pri izvajanju javne politike ali programa (v Nared in Kavaš 2009, 20). Kazalniki zagotavljajo informacije v bolj kvantitativni obliki kot besede ali slike same. Pridobljene informacije so enostavnejše in lažje razumljive kot kompleksne statistike (Hammond in drugi 1995, 1).

3.4.3 Vrste in značilnosti kazalnikov

Javnopolitični mehanizmi so instrumenti, sredstva, tehnike, ukrepi, ki jih imajo na voljo državni javnopolitični igralci za vplivanje na procese oblikovanja in izvajanja politik (Pal 1987 in Majchrzak 1984 v Kotar 2007, 72–73). Spodnja tipologija se sicer nanaša na javnopolitične mehanizme, ki pa jih lahko prenesemo tudi na različne vrste kazalnikov, in sicer (prav tam):

- informacijski (proizvajanje, grupiranje, razširjanje, zadrževanje informacij ...),
- finančni (davčni ukrepi, štipendije, pogodbe, posojila, nagrade, spodbude, investicije ...),
- regulativni in nadzorni (zakonodajalski in regulativni predpisi, definicija standardov, pravil, licence, inšpekcije, globe ...)
- operativni oziroma programski (vsebina izvajanja javne politike ali programa),
- javnopolitični (umestitev javne politike v politični kontekst, definiranje prioritet in ciljev javnih politik ...) in
- raziskovalni (priporočilo raziskave nakazuje na pomembnost problema).

Hammond in drugi (1995, 2) definirajo učinkovit kazalnik, ki je:

- usmerjen na uporabnika; kazalnik mora biti namenjen uporabniku, posredovati pa mora informacije, ki so smiselne in razumljive političnim odločevalcem in javnosti. Kazalniki morajo biti oblikovani tako, da odražajo javnopolitične cilje, ki jih hočejo vpleteni igralci doseči,
- relevanten; kazalnik mora biti primeren za družbene pomisleke in
- agregiran; kazalnik je lahko sestavljen iz mnogo komponent, ampak končni indeks mora biti maloštevilen, drugače ga politični odločevalci in javnost ne bodo absorbirali.

3.4.4 Značilnosti kazalnikov na področju otrok in mladine

Sistem kazalnikov za otroke in mladino mora vsebovati naslednje lastnosti (Brown in Moore 2004, 82–84):

- celovito pokritost; sistem kazalnikov mora pokrivati vsa ključna življenjska področja (družbeni in emocionalni razvoj, duševno zdravje in varnost, intelektualen razvoj);
- razvojna občutljivost; kazalniki morajo pokriti vse razvojne faze s primernimi meritvami (zgodnje otroštvo, adolescenca in prehod v odraslost);
- odraz družbenega okolja; kazalniki družbenega okolja, ki oblikujejo rezultat, morajo biti vključeni v celoten sistem kazalnikov otrok in mladih, to vključuje materialne in družbene elemente družine, soseske in institucionalnega okolja;
- geografsko dodelano; načrtovanje aktivnosti, politik in programov za otroke in mladino mora biti dodelano na vseh področjih političnega delovanja (država, lokalne skupnosti);
- razdelitev na podskupine; podatki za družbene kazalnike morajo biti pozorni na razdelitev glede spola (ženska/moški), socialno-ekonomskega položaja (reven/bogat), rase (belec/črnc/Azijec) in družinske strukture (samohranilec/oba starša);
- razlikovanje med dobrim počutjem danes in v prihodnosti; treba je biti pozoren na dejavnike, ki vplivajo na prihodnost dobrega počutja, ne samo na dobro počutje v sedanjosti;
- pozitivni in negativni rezultati; podatkovni sistemi so bili v večji meri usmerjeni na negativno obnašanje, rezultate in pogoje. V zadnjem desetletju je zato vedno več prizadevanja za nastanek pozitivnih okvirov za družbene kazalnike;

- usmerjenost v prihodnost; sistem kazalnikov mora predvideti nova družbena gibanja, ki zahtevajo nova merjenja.

Ena poglavitnih prednosti družbenih kazalnikov je, da so hitro dosegljivi in tako na voljo za takojšnje obveščanje in izboljšanje javne politike ali programa (Moore in drugi 2003, 3).

3.4.5 Slabosti in zlorabe kazalnikov

- zaradi raznovrstnosti javnih politik in programov in s tem javnopolitičnih ciljev se znotraj njih razvije obsežen nabor kazalnikov, kar lahko povzroči zmedo med političnimi igralci in vsemi vpletenimi pri izvajanju javne politike ali programa. Dobro je, da se nagibamo k izboru manjšega števila kazalnikov, ki so neposredno vezani na javno politiko ali program, in so tako lažje primerljivi in obvladljivi med seboj;
- težko je poiskati neposredno vzročno povezavo med kazalniki in realnimi razmerami;
- problematična je tudi kompleksnost metodologije – problemi so najbolj izraziti pri kazalnikih vpliva, kjer so učinki odraz več različnih ukrepov, posledično je skoraj nemogoče zasluge pripisati posameznemu ukrepu;
- dostopnost podatkov je lahko zaradi narave javne politike ali programa omejena;
- pod slabost kazalnikov pa se šteje tudi zagotavljanje kakovostnih podatkov. Na tem mestu politične odločevalce in ostale vpletene igralce najbolj zanima vprašanje, kdo zagotavlja podatke, saj jih lahko v želji po nadaljnjem pridobivanju finančnih ali drugih sredstev prikrivajo, zamegljujejo ali celo potvarjajo. V izogib temu je potrebno čim bolj zmanjšati vpliv subjektivnih dejavnikov na kazalnike in s tem podatke (Nared in Kavaš 2009, 22).

Zadnja slabost kazalnikov pa je nujno zavedanje, da lahko pride do nepričakovanih posledic, ki se jih s kazalniki ne more zajeti (v Nared in Kavaš 2009, 22).

Opisane dileme oziroma slabosti kazalnikov so tiste najpomembnejše, ki se pojavljajo ob vzpostavljanju nabora kazalnikov za spremljanje izvajanja javnih politik ali programov. Oblikovanje ustreznega nabora kazalnikov je proces in ne enkratno dejanje, zato je treba veliko pozornosti nameniti tudi obnavljanju podatkovnih baz, saj le tako služijo svojemu namenu. Poleg tega pa se zaradi morebitnega pomanjkanja lastnih izkušenj na področju kazalnikov lahko posvetujemo oziroma učimo tudi od drugih držav članic Evropske unije (Nared in Kavaš 2009, 23).

Pasti, ki jih lahko prinašajo, tako zahtevajo skrbno izbiro kazalnikov, ki bodo omogočili merjenje javnopolitičnih ciljev. Pri merjenju je pomembno tudi to, da se osredotočamo na neposredne kot tudi na posredne učinke javne politike ali programa. Zaradi vsega naštetega mora biti sistem kazalnikov enostaven, saj je tudi praksa pokazala, da je poleg vsega treba upoštevati tudi sposobnosti in omejitve političnega sistema (Nared in Kavaš 2009, 23–24).

Družbeni kazalniki so lahko zlorabljeni: namerno (za politično prednost) ali nenamerno (nepravilna uporaba kazalnikov) (Moore in drugi 2003, 4):

- da si prilasti zasluge ali krivdo za družbene trende; vzroki za družbeno spremembo so tako kompleksni, da je težko označiti samo enega kot vzročnega;
- da si prilasti zasluge za uspešnost neke politike ali programa; če je določena populacija vključena v izvajanje neke politike ali programa, je težko določiti, kaj bi se zgodilo z drugo populacijo, ki ni vključena v izvajanje te politike ali programa (ali bi bila ta populacija uspešna ali neuspešna zaradi vključitve ali ne vključitve v politiko ali program);
- ocena izvajanja politike ali programa brez upoštevanja širšega konteksta.

Skozi pregled teoretičnih nastavkov o kazalnikih sem spoznala ključne uporabe, značilnosti ter zlorabe in slabosti kazalnikov. Poleg tega sem njihovo vlogo raziskala v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik. Da kazalnik služi svojemu prvotnemu namenu, se pravi pomagati političnim odločevalcem pri oblikovanju in izvajanju javnih politik, mora biti specifičen, merljiv, dosegljiv, realen, jasen, zanesljiv, časovno opredeljen in cenovno ugoden (Nared in Kavaš 2009, 20). Prilagoditi jih moramo tudi ciljni skupini. Moj primer obsega otroke in mladino, zato mora kazalnik vsebovati dodatne specifikke, kot sta razvojna občutljivost in družbeno okolje (Brown in Moore 2004, 82–84). Kazalniki so se pojavili kot mogoča rešitev na probleme pri izvajanju javnih politik, kasneje pa so pomembno vlogo dobili še v fazi evalvacije. V fazah javnopolitičnega procesa imajo ključno vlogo, saj pri izvajanju javnih politik lahko pride do odstopanj od zamišljenih javnopolitičnih ciljev, kar lahko ogrozi učinkovitost oziroma uspešnost javne politike in onemogoča doseg ciljev, postavljenih v fazi oblikovanja. S pomočjo kazalnikov, ki merijo javnopolitične spremembe, ta odstopanja lahko preprečimo (Nared in Kavaš 2009, 18).

4 EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu magistrske naloge me je najprej zanimalo, kakšno vlogo imajo kazalniki v fazi oblikovanja in izvajanja javnih politik, in ali uporaba kazalnikov dejansko pripomore k oblikovanju boljših javnih politik.

S pomočjo kazalnikov se prepoznajo okoliščine v družbi, kjer nastajajo družbeni problemi, ki jih je treba ustrezno rešiti. Tako pomagajo političnim odločevalcem pri odločanju o tem, ali je na določenem področju potrebna politična intervencija ali ne. S pomočjo sistema kazalnikov prepoznamo morebitne težave oziroma odstopanja od zastavljenih javnopolitičnih ciljev, pokažejo nam, na katerih področjih prihaja do javnopolitičnih sprememb, omogočajo ugotavljanje temeljnih strukturnih pomanjkljivosti na določenem področju in s tem nadaljnjo opredelitev aktivnosti, ki vodijo k odpravi šibkosti, ter podajajo količinsko izražene informacije z namenom, da političnim odločevalcem pomagajo pri načrtovanju in odločanju o javni politiki ali programu. Kjer se politični odločevalci odzivajo na informacije o novih družbenih pojavih, kazalniki izboljšujejo komunikacijo in usmerjajo pristojne organe pri izvajanju javne politike ali programa (glej Hammond in drugi 1995, Moore in drugi 2003 in Nared in Kavaš 2009).

Zgoraj so našteje vloge kazalnikov, ki jih imajo pri oblikovanju in izvajanju javnih politik. Razberemo lahko, da imajo pozitiven vpliv, zato lahko trdim, da njihova uporaba resnično pripomore k oblikovanju boljših javnih politik. To potrjuje tudi Corbett (2006, 11), ki našteva cilje, ki jih uresničimo z uporabo družbenih kazalnikov. Države z uporabo družbenih kazalnikov pridobijo večji nadzor nad lokalnimi skupnostmi in zagotavljajo odgovornost vseh vpletenih v višji meri kot sicer. Corbett (2006, 11) uporabo družbenih kazalnikov vidi kot edino možnost za spremljanje izvajanja nejasnih področij, ciljnih skupin ter celo sistema. Na tem mestu pa ne smemo pozabiti na besede Hammonda in drugih (1995, 1), ki pravijo, da uporaba družbenih kazalnikov izboljšuje komunikacijo med vpletenimi javnopolitičnimi igralci. Komunikacija med vpletenimi mora biti zaželeno, njen cilj pa je, da se politični odločevalci odzivajo na informacije o novih družbenih pojavih in o učinkovitosti trenutnih politik. Dejstvo je, da je identifikacija novih problemov, ki nastajajo v določeni družbi, ena izmed pomembnejših komponent oblikovanja in izvajanja javnih politik. Nadalje Moore in drugi (2003, 2–3) naštevajo opis, spremljanje, postavljanje ciljev in povečanje odgovornosti kot temeljne uporabe družbenih kazalnikov. Brown in Moore (2004, 81–82) uporabo družbenih kazalnikov usmerita na področje otrok in mladine ter pravita, da njihova uporaba

pomaga prepoznati ključne družbene vplive, ki vplivajo na življenje otrok in mladine, prepozna javne politike in programe, učinkovite za dobro počutje otrok, ter vzpostavi točke merjenja dobrega počutja otrok in madine. S teoretičnim pregledom uporabe družbenih kazalnikov smo torej dokazali, da njihova uporaba dejansko pripomore k oblikovanju boljših javnih politik.

Nadalje sem preučila, kakšne kazalnike potrebujemo za izvajanje javnih politik, s posebnim poudarkom na družbeno občutljivih skupinah, kot so otroci in mladina.

Tabela 4.2: Značilnosti kazalnika

Značilnost kazalnika	Opis
usmerjen na uporabnika	Kazalnik mora biti namenjen ciljni skupini.
specifičen	Prilagojen mora biti za točno določeno javno politiko ali program in ustrezati namenu, za katerega je bil izbran.
merljiv	Omogočati mora merjenje podatkov, ki nam služijo kot pomoč pri odločanju o prihodnosti javne politike ali programa.
dosegljiv	Dosegljiv mora biti v določenem prostoru in času.
realen	Temeljiti mora na realnih predpostavkah.
jasen	Razumljiv mora biti vsem uporabnikom, ki jim je namenjena.
zanesljiv	Pridobivanje podatkov mora biti zanesljivo.
časovno opredeljen	Zamejen mora biti v točno določeno časovno obdobje.
cenovno ugoden	Biti mora finančno dosegljiv.
relevanten	Primeren mora biti za družbene pomisleke.
agregiran	Končni rezultat vseh kazalnikov mora biti maloštevilen in tako razumljiv političnim odločevalcem.

Vir: Hammond in drugi (1995) in Nared in Kavaš (2009).

V zadnjih 25. letih je pri ozaveščanju javnosti glede nasilja moč opaziti dramatičen poskok. Pred časom se o nasilju ni govorilo, žrtve pa so raje molčale, danes pa je to eno pomembnejših vprašanj na dnevnem redu. Raziskovalci so tako opozorili na otrokove družbene, čustvene in kognitivne prilagoditve, ki jim je izpostavljen, če je žrtev nasilja (Jaffe G. in drugi 2003, 205). Nasilje, psihično ali fizično, ima opazne posledice na zdravstveno stanje žrtev v obliki fizičnih in psihosomatskih posledic (Zver Makovec 2017). »Vodenje in izvajanje družinske politike je v Sloveniji zastavljeno resorsko, pri čemer Resolucija o temeljnih oblikovanjih družinske politike kot plansko-strateški dokument določa smeri razvoja posameznih delov družinske politike, ki so v pristojnosti različnih ministrstev. Pod družinsko politiko razumemo celoto socialnih, ekonomskih, pravnih, pedagoških, zdravstvenih in drugih ukrepov, ki jih država izvaja za večjo kakovost življenja družin in posameznih družinskih članov« (MDDSZ 2016e). Leta 2006 je Vlada RS sprejela prvi dokument na področju integracije otrok, mladine in družin, in sicer Program za otroke in mladino 2006–2016 (POM 2006a, 4). Namen programa je opredeliti vizijo prihodnosti otrok in mladine, poleg tega pa oblikovati smernice in ukrepe za njegovo uresničitev (POM 2006a, 3). »Vsebinsko so v dokument vključena vsa pomembna področja življenja otrok, še posebej tista, kjer se zaznavajo nerešeni ali novi problemi, s katerimi se otroci in mladi soočajo v sodobni družbi« (POM 2006a, 3).

S pregledom teorije najdemo značilnosti, ki jih mora kazalnik imeti, da je dober oziroma primeren za merjenje in pridobivanje podatkov v oblikovanju ter izvajanju javnih politik. Ena izmed značilnosti kazalnika je specifičnost, kar pomeni, da mora biti prilagojen za določeno javno politiko ali program ter ustrezati namenu, za katerega je bil izbran. V mojem primeru se to nanaša na otroke in mladino, ki predstavljajo družbeno občutljivo in ranljivo ciljno skupino. V primeru oblikovanja in izvajanja javne politike, ki je namenjena otrokom in mladini, pa mora kazalnik vsebovati še druge značilnosti, ki so posebne samo na tem področju. Pokrivati mora vsa ključna življenjska področja, kar obsega družbeni in emocionalni razvoj otrok in mladine, duševno zdravje, varnost in intelektualen razvoj. Obsegati mora vse faze razvoja, in sicer zgodnje otroštvo kot tudi prehod v odraslost. Biti mora odraz družbenega okolja, v katerem otroci in mladina živijo, se pravi, da se mora upoštevati dejavnike vpliva družine, v kateri živijo, soseske in institucionalnega okolja. Poleg tega mora biti kazalnik dodelan na vseh ravneh političnega delovanja, in sicer tako na lokalni kot tudi državni ravni. Upoštevati mora delitev glede spola, socioekonomskega položaja, raso in družinsko strukturo, usmerjen pa mora biti v prihodnost otrok in mladine, kar pomeni, da

mora upoštevati dejavnike, ki vplivajo na prihodnost dobrega počutja. Kazalnik ne sme biti usmerjen samo v sedanost, predvideti mora prihajajoča družbena gibanja, ki bodo zahtevala nove meritve (Brown in Moore 2004, 82–84).

Pri samem izboru kazalnikov pa ne smemo pozabiti tudi na njihove negativne lastnosti. Nared in Kavaš (2009, 22) tako izpostavita slabosti kazalnikov, na katere moramo biti pozorni pri oblikovanju in izvajanju javnih politik. Raznovrstnost javnih politik in posledično določenih ciljev lahko med vpletenimi javnopolitičnimi igralci povzroči zmedo zaradi številčnosti, zato stremita k izboru manjšega števila kazalnikov, saj so tako lažje primerljivi in obvladljivi med seboj. Med slabosti se šteje tudi dostopnost podatkov, ki je lahko zaradi narave javne politike omejena. Zagotavljanje kakovostnih podatkov je pri izboru kazalnikov najpomembnejše, s tem pa je povezano vprašanje, kdo podatke zagotavlja. Tukaj lahko pride do različnih zlorab, saj se pridobljeni podatki lahko prikrivajo, zamegljujejo ali potvarjajo zaradi želje po pridobivanju finančnih ali drugih sredstev (Nared in Kavaš 2009, 22). Zaradi naštetih slabosti kazalnikov Nared in Kavaš (2009, 23) opozarjata, da je oblikovanje nabora kazalnikov proces in ne enkratno dejanje. Prav zaradi tega je treba obnavljati podatkovne baze, izbrati enostavne kazalnike, upoštevati zmožnosti in omejitve političnega sistema ter se posvetovati z drugimi državami članicami Evropske unije (Nared in Kavaš 2009, 23–24).

Nazadnje sem raziskala še, ali programsko področje POM-a »Politika zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo« v občini Radovljica izpolnjuje vse kazalnike, določene v programu, in je zato faza izvajanja uspešna. Programsko področje POM-a ima tri cilje, ki se jih uresničuje z osmimi kazalniki (glej Tabela 2.1). Vseh osem kazalnikov sem raziskala in skušala ugotoviti, ali zasledujejo cilje programskega področja.

Kazalnik 1: oblike in pogostost sodelovanja

Kazalnik oblike in pogostost sodelovanja odraža komunikacijo med vsemi vpletenimi javnopolitičnimi igralci, ki je v javnopolitičnem procesu zaželen, če hočemo, da je javna politika uzakonjena in programsko gledano uspešno izvedena (Kustec Lipicer 2007, 88).

»Vsi pristojni organi zasedamo dvakrat na leto, in sicer v maju in novembru. Na zasedanju sodelujemo vsi, se pravi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, predstavniki centrov za socialno delo, policije, šolstva in zdravstva« (glej Prilogo A).

Na letnih zasedanjih se na samem začetku najprej vprašamo, do kam smo prišli na določenem področju. Potem se identificirajo in iščejo rešitve za kritične primere. Na tako občutljivem

področju se vedno najdejo zadeve, ki jih je treba izboljšati. Izboljšala bi se lahko komunikacija med vsemi vpletenimi, da bi zadeve potem lažje stekle. Največji problem mogoče vidim v sektorju zdravstva. Zdravstvo je najšibkejši člen, tudi protokole ravnanja v primeru nasilja nad otroki in mladino so sprejeli zadnji. Problem je v tem, da zdravniki po vsem dogajanju nočejo pričati, na drugi strani pa so medicinske sestre pripravljene sodelovati (glej Prilogo A). Tudi sogovornik s področja človekovih pravic opaza, da zdravstveno osebje velikokrat ne daje prijav. To se pojavlja na šolah, še posebej na manjših, v lokalnih okoljih, kjer se med seboj poznajo in je prisoten strah pred prijavljanjem (glej Prilogo B). »V izogib temu je potrebna preventiva in učinkoviti postopki, kar bi vsem vpletenim dalo večjo motivacijo za reševanje teh težav. Tu namestnik varuhinje dodaja, da bi morali biti strokovnjaki, ki dnevno delajo z otroki, bolj usposobljeni za prepoznavanje znakov nasilja. Problem je, da strokovnjaki s posameznega področja ne znajo prepoznati vsakega nasilja« (glej Prilogo A). Centri za socialno delo so sicer v največji meri odgovorni za preprečevanje nasilja nad otroki in mladino, ključnega pomena pa je seveda sodelovanje med vsemi pristojnimi organi. Če hočemo za žrtev nasilja le najboljše, moramo sodelovati vsi, tudi nevladne organizacije. Navsezadnje pa je pomemben tudi osebni značaj vseh pristojnih, se pravi sposobnost empatije (glej Prilogo A).

MDDSZ, predstavniki centrov za socialno delo, predstavniki policije, šolstva in zdravstva se dvakrat letno srečajo na zasedanjih, kjer potekajo debate o doseganju ali nedoseganju zastavljenih ciljev. Sekretarka z MDDSZ je povedala, da je področje nasilja tako občutljiva in specifična tema, da se vedno najdejo področja za izboljšavo. Tako ona kot drugi predstavniki (glej Prilogo A in Prilogo B) največje probleme vidijo v slabi komunikaciji med vsemi vpletenimi, v tem, da Slovenija še vedno nima prepovedanega fizičnega kaznovanja otrok, v predolgh postopkih na sodiščih, posledica pa je, da se otroci odločijo, da enostavno ne bodo več sodelovali, ker ne zmorejo, v neprijavljanju nasilja ustreznim institucijam ter v manjku različnih programov za svetovanje v primeru nasilja.

Kazalnik 2: število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu

Kazalnik število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu zasleduje programski podatek (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73), ki sporoča, koliko ur je v vrtcih in šolah namenjenih predavanju o nasilju. Pomembno je, da se o tem otroci in mladina čim več izobražujejo, saj bodo tako znali pomagati sebi oziroma drugim.

Število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu (Vrtec Radovljica)

Tabela 4.3: Število ur izobraževanja o nasilju otrokom (Vrtec Radovljica)

Leto	Število ur izobraževanja o nasilju otrokom
2006	
2007	
2008	
2009	
2010	3
2011	3
2012	3
2013	3
2014	3
2015	3
2016	3

Graf 4.1: Število ur izobraževanja o nasilju otrokom (Vrtec Radovljica)

V Vrtcu Radovljica do leta 2009 niso imeli nobenega izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu, od leta 2010 pa na letni ravni otrokom predavajo o nasilju tri ure.

S pregledom smo dobili podatke, čeprav točno ne vemo, kaj pomenijo. Kazalnik ni številčno opredeljen in zato ne moremo oceniti, ali z njim zadostimo cilju ali ne. Tri ure izobraževanja

o nasilju na letni ravni so občutno premalo, da bi bili o problemih nasilja ozaveščeni v zadostni meri.

Število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu (Osnovna šola Radovljica)

Tabela 4.4: Število ur izobraževanja o nasilju otrokom (Osnovna šola Radovljica)

Leto	Število ur izobraževanja o nasilju otrokom
2006	7
2007	7
2008	7
2009	45
2010	45
2011	45
2012	45
2013	45
2014	45
2015	46
2016	46

Graf 4.2: Število ur izobraževanja o nasilju otrokom (Osnovna šola Radovljica)

V Osnovni šoli A. T. Linharta v Radovljici so med letom 2006 in vključno 2008 imeli izobraževanje o nasilju po sedem ur na leto. Izobraževanje je potekalo v obliki predavanja z naslovom Predavanje o nenasilju (glej Prilogo Č).

Od leta 2009 pa do leta 2014 so učenci imeli izobraževanje o nasilju po 45 ur letno. Izobraževanje je potekalo v obliki predavanja z naslovom Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (glej Prilogo Č).

Leta 2015 in 2016 pa so učenci imeli izobraževanje o nasilju po 46 ur letno, potekalo pa je v obliki predavanj z naslovom Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem ter Izberem nenasilje in sem svoboden (glej Prilogo Č).

Učenci OŠ A. T. Linhartar vsako leto obiščejo Krizni center za mlade Kresnička, kjer se na 6 ur trajajoči delavnici soočijo in spoznajo z vsemi tveganji na temo nasilja (glej Prilogo Č).

V Vrtcu Radovljica od leta 2010 otrokom letno namenijo tri ure predavanj o nasilju, na OŠ pa od leta 2009 učencem predavajo po 45 ur letno. Imajo tri različna predavanja in s tem širši vpogled na področje nasilja. Poleg tega učenci obiskujejo tudi Krizni center za mlade Kresnička, kjer jim problem nasilja opišejo iz prve roke. Kritika tega kazalnika je neštevilčnost. Kazalnik ni številčno opredeljen in zato je zelo težko določiti, ali so 3 ure v vrtcu in 45 ur v osnovni šoli dovolj, da so otroci in učenci dovolj osveščeni o problemih nasilja in da posledično vedo, kako odreagirati, če se kdaj sami znajdejo v situaciji, povezani z nasiljem. V vrtcu je predavanju o nasilju namenjenega premalo časa, kljub temu da razlog za nizko število ur izobraževanja o nasilju lahko iščemo v starosti otrok. O tako pomembnih zadevah se moramo začeti pogovarjati zelo zgodaj in jih otrokom približati toliko, da jih razumejo. Osnovna šola s številom ur izobraževanja o nasilju ustreza izpolnjevanju zastavljenega cilja.

Kazalnik 3: število in oblike pomoči žrtvam družinskega nasilja

Kazalnik število in oblike pomoči žrtvam družinskega nasilja nam pove, koliko in kakšne oblike pomoči se nudi žrtvam nasilja oziroma kam vse se lahko zatečejo po pomoč. Omenjeni kazalnik lahko glede teorije analize politik razvrstimo v programsko zvrst (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

Otrokom in mladostnikom, ki se znajdejo v stiski, so namenjene številne organizacije, in sicer (MDDSZ 2016a):

- **centri za socialno delo**
- **interventne službe CSD**
- **krizni centri**
- **varne hiše, zavetišča in zatočišča**
- **materinski domovi**
- **programi svetovanja v primerih nasilja ki so sofinancirani v daljšem časovnem obdobju**

Centri za socialno delo

Center za socialno delo v občini Radovljica deluje in ureja več področij, glavna področja dela pa so (CSD Radovljica 2016a):

- preprečevanje nasilja v družini nad otroki in odraslimi
- mladostniki s težavami v odraščanju
- svetovanje v razveznih postopkih in po razpadu izvezakonske skupnosti
- rejništvo
- posvojitve
- skrbništvo

Interventne službe

»Za izvajanje nujnih opravil izven poslovnega časa centrov za socialno delo deluje Regijska interventna služba centrov za socialno delo, ki izvaja samo nujna opravila, ki preprečujejo ali zmanjšujejo ogroženost žrtve nasilja. Na podlagi obvestila policije nudi prvo socialno pomoč in namestitve v varno okolje« (CSD 2016).

Regijska interventna služba deluje, kadar gre za (CSD 2016):

- »mladoletnega otroka, ki je ogrožen, ostane brez staršev ipd.,
- žrtev nasilja v družini,
- osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost ali podaljšana roditeljska pravica in ostane brez varstva in oskrbe,
- starejšo osebo, ki je brez svojcev in se zaradi starostnih sprememb znajde v hudi stiski ali se izgubi«.

»V okviru Kriznega centra deluje tudi Interventna služba za otroke in mladostnike za področje Gorenjske. Regijska interventna služba opravlja svoje naloge vsak dan po končanem poslovnem času prvega dne do 7. ure drugega dne; ob sobotah, nedeljah in praznikih ter dela prostih dneh pa v času od 7. ure prvega dela prostega dne do 7. ure prvega delovnega dne« (CSD Radovljica 2016b).

Krizni centri

Krizni centri za mlade (v nadaljevanju KCM) v Sloveniji delujejo od leta 1995. Financirani so s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Leta 2007 je bil odprt tudi Krizni center za otroke Palčica v Grosupljem, namenjen pa je najmlajšim, to je otrokom do 6. leta starosti (MDDSZ 2016b).

Krizni centri so namenjeni otrokom in mladostnikom od 6. do 18. leta starosti, torej tistim, ki se znajdejo v kakršni koli stiski v domačem okolju in je ne morejo rešiti: to so nevzdržne razmere doma (psihično in fizično nasilje, spolne zlorabe, alkoholizem staršev), upor staršem zaradi različnih razlogov, zavrnitev s strani staršev, čustvena prizadetost, adolescentna kriza in problemi v povezavi s šolo. Krizni centri za mlade delujejo 24 ur na dan. Namestitev traja do tri tedne, glede na okoliščine pa se lahko podaljša (MDDSZ 2016b).

Naloge kriznega centra so:

- »nudenje prve socialne pomoči in osebne pomoči mladim v stiski, ki se bodo vanj zatekli;
- sprejem in oskrba otrok in mladostnikov do razrešitve njihovih težav, vendar največ tri tedne (možnost podaljšanja);
- nudenje zatočišča mladim, za katere je potrebna hitra inčasna odstranitev iz družine;
- priprava ukrepov za vrnitev mladoletnika v njegovo družino;
- sodelovanje s pristojnimi centri za socialno delo, državnimi organi ter organizacijami, ki so pristojne za obravnavanje mladoletnikov« (MDDSZ 2016b).

Tabela 4.5: Število kriznih centrov za otroke in mladostnike

Leto	Število kriznih centrov za otroke in mladostnike
2003	5
2004	7
2005	7
2006	7
2007	8
2008	8
2009	8
2010	10
2011	10
2012	10
2013	10
2014	10

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo (2016a).

Varne hiše, zavetišča in zatočišča ter materinski domovi

Materinski domovi, varne hiše in zavetišča sodijo v mrežo javnih socialno varstvenih programov po Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010. Njihovi izvajalci so predvsem nevladne in humanitarne organizacije ter zasebniki. Programi so namenjeni reševanju socialnih stisk posameznikov in skupin, in sicer tako, da kar najbolj upoštevajo potrebe uporabnikov in konkretne potrebe lokalnega okolja (MDDSZ 2016c).

Tabela 4.6: Število varnih hiš in zatočišč

Leto	Število varnih hiš in zatočišč
2006	11
2007	12
2008	11
2009	15
2010	14
2011	14
2012	14
2013	13
2014	13

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo (2016b).

Tabela 4.7: Število materinskih domov

Leto	Število materinskih domov
2006	4
2007	6
2008	7
2009	6
2010	6
2011	7
2012	7
2013	6
2014	7

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo (2016c).

Programi svetovanja v primerih nasilja, ki so sofinancirani v daljšem časovnem obdobju, so (MDDSZ 2016c):

- Društvo Center za pomoč mladim - svetovalnica za mlade s podpornimi programi
- Društvo SOS telefon - program SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja: 080 11 55
- Društvo za nenasilno komunikacijo - individualno svetovalno in podporno
- Društvo Ženska svetovalnica - psihosocialna pomoč ženskam, žrtvam nasilja
- Frančiškanski družinski inštitut - terapevtska pomoč pri čustvenem, fizičnem in spolnem nasilju
- Papilot - Zavod za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja - psihosocialna pomoč žrtvam kaznivih dejanj
- Zavod Emma - center za pomoč žrtvam nasilja
- Zveza prijateljev mladine Slovenije - TOM telefon

V Sloveniji se žrtve nasilja lahko obrnejo na centre za socialno delo, interventne službe CSD, krizne centre, varne hiše, zavetišča in zatočišča ter materinske domove. V tabelah zgoraj (glej Tabela 4.5, 4.6 in 4.7) je številčno prikazano, koliko jih je. Problem nastane pri kazalniku, ker ni številčno opredeljen, zato ne vemo, ali omenjene kapacitete pomoči zadostujejo potrebam

in ciljem. Na tem mestu bi izpostavila tudi to, da bi bil ta kazalnik lahko zastavljen bolj vsebinsko. Definitivno je pomembno število ustanov in z njimi število kapacitet, prav tako pa je pomembno tudi to, da imajo ustrezen kader, ki zna ravnati z žrtvami nasilja. Sogovornica s področja sodstva problem vidi v tem, »da v kriznih centrih ni zagotovljeno, da bi bil strokovnjak tam prisoten 24 ur na dan, da bi se npr. lahko majhnega otroka pripeljalo kadarkoli« (glej Prilogo B).

Kazalnik 4: število oddaj in člankov o nasilju

Kazalnik število oddaj in člankov o nasilju je podatek o tem, koliko oddaj in člankov je namenjenih temi nasilja oz. koliko se o nasilju poroča v medijih in posledično o tem obvešča javnost. Glede na teroije analize politik lahko ta kazalnik razvrstimo v t. i. informacijsko zvrst (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

»Sogovornica s področja medijev pravi, da mediji o nasilju poročajo le o ekstremnih dogodkih in da na podlagi nekega dogodka lahko le predvidevamo, kakšno je sicer realno stanje na področju zaščite otrok in mladine (glej Prilogo B).«

V Poročilu o izvajanju in evalvaciji »Programa za otroke in mladino 2006–2016« v obdobju od leta 2009 do leta 2010 strokovnjaki trdijo, da je tema o nasilju najbolj aktualna konec novembra, ko je teden osveščanja o nasilju nad ženskami ali pa ko zaradi nasilja pride do umora ali samomora (glej Prilogo B). Sogovornica s področja medijev pravi, »da bi bilo treba medijsko okrepiti te vsebine, temo družinskega nasilja pa gledalcem in poslušalcem približati skozi različne pristope in vsebine (glej Prilogo B).«

V spodnjih tabelah in grafih so prikazani rezultati, kolikokrat letno se je na temo nasilja pisalo v časopisu Delo, ter kolikokrat letno so o nasilju predvajali oddaje na RTV Slovenija.

Tabela 4.8: Število člankov o nasilju (časopis Delo)

Leto	Število člankov o nasilju
2006	11
2007	12
2008	14
2009	17
2010	13
2011	7
2012	11
2013	11
2014	6
2015	4
2016	3

Graf 4.3: Število člankov o nasilju (časopis Delo)

Tabela 4.9: Število oddaj o nasilju (RTV Slovenija)

Leto	Število oddaj o nasilju
2006	0
2007	4
2008	2
2009	1
2010	4
2011	0
2012	1
2013	1
2014	2
2015	4
2016	0

Graf 4.4.: Število oddaj o nasilju (RTV Slovenija)

S pregledom sem dobila podatke o številčnosti prispevkov na temo nasilja. Vidimo, da se o nasilju govori, da je na nek način uslišano (glej Tabelo 4.8 in 4.9), ne dobimo pa podatka, ali je to dovolj, da so ljudje dejansko osveščeni o problemih, ki jih prinaša. Sogovornica s področja medijev meni, »da bi bilo treba medijsko okrepiti te vsebine, temo družinskega nasilja pa gledalcem oziroma poslušalcem približati skozi različne pristope in vsebine« (glej Prilogo B). Kritika kazalnika je, da ni številčno opredeljen in nam ne poda stanja na področju nasilja. Poleg tega bi bil kazalnik lahko bolje opredeljen, saj ni nikjer navedeno, ali je dobro, če se v medijih več ali manj poroča o nasilju. Se pravi, če se v medijih o nasilju govori veliko, ali to pomeni, da je področje nasilja dobro urejeno ali slabo in se zaradi tega toliko poroča o tem.

Kazalnik 5: v kateri fazi je priprava nacionalnih usmeritev za preprečevanje nasilja

Kazalnik odraža, koliko vlada vlaga v določeno področje, se pravi, kaj naredi, da je področje nasilja ustrezno urejeno. Glede na teorije analize politik je omenjeni kazalnik regulativne in programske narave (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

Priprava nacionalnih usmeritev

Zakon o preprečevanju nasilja v družini, sprejet leta 2008, je prvi zakon v slovenskem prostoru, ki definira različne vrste nasilja v družini. Zakon določa vlogo, naloge, mrežo in sodelovanje državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini in opredeljuje ukrepe za varstvo žrtve nasilja v družini. Otroci so poleg invalidov in starejših oseb s posebnimi potrebami najranljivejša družbena skupina, zato so posledično najbolj zavarovani (MDDSZ 2016a). »Zakon namreč določa, da je otrok žrtev tudi, če je le navzoč pri

izvajanju nasilja nad drugimi družinskimi člani. Poleg tega mora vsakdo, ki sumi, da je otrok žrtev nasilja, to prijaviti centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu, četudi ga zavezuje poklicna molčečnost« (MDDSZ 2016a). Centri za socialno delo morajo po zakonu voditi lastno evidenco o nasilju v družini, saj le na ta način lahko ustrezno ukrepajo. Poleg tega zakon zahteva redno strokovno izobraževanje vseh pristojnih za problematiko nasilja (MDDSZ 2016a).

»Na podlagi 11. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini je Državni zbor RS sprejel tudi Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014. Temeljna cilja tega dokumenta sta povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja« (MDDSZ 2016a).

Podzakonski predpisi, sprejeti in objavljeni v Uradnem listu RS po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini:

- Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini
- Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti
- Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode
- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (MDDSZ 2016a)

Na podlagi 39. a člena je Ministrstvo za notranje zadeve v soglasju z Ministrstvom za pravosodje ter Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve izdalo Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi (MDDSZ 2016a). Pravilnik določa vlogo centrov za socialno delo, ki morajo po prejetju obvestila o ukrepu prepovedi približevanja poskrbeti, da žrtev ne ostane sama, temveč jo seznanijo z oblikami pomoči za reševanje osebne stiske (MDDSZ 2016a).

Slovenska zakonodaja

- Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)
- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini
- Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini
- Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode
- Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol)
- Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju

Na področju nasilja nad otroki in mladimi država skozi leta vedno več pozornosti usmerja temi nasilja. To so nam pokazali pregled zakonodaje in število sprejetih zakonov, podzakonskih predpisov in pravilnikov. Trdimo lahko, da država skrbi za izboljšanje zakonskega varstva in zaščite otrok ter da je priprava nacionalnih usmeritev za preprečevanje nasilja v fazi implementacije. Največje breme je na strani države, in sicer, ali se bodo sprejeti zakoni, podzakonski predpisi in vsi pravilniki dejansko izvajali, in če se bodo, ali bo to uspešno ali ne.

Kazalnik 6: število aktivnosti Strokovnega sveta za problematiko nasilja v družini

Kazalnik govori o dejavnostih, ki jih Strokovni svet namenja nasilju v družini, in je glede na teorije analize politik zvrsti regulativno-programске narave (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

Podatkov o tem kazalniku nisem uspela pridobiti, ker s strani Strokovnega sveta nisem dobila povratne informacije.

Kazalnik 7: število udeležencev strokovnega usposabljanja

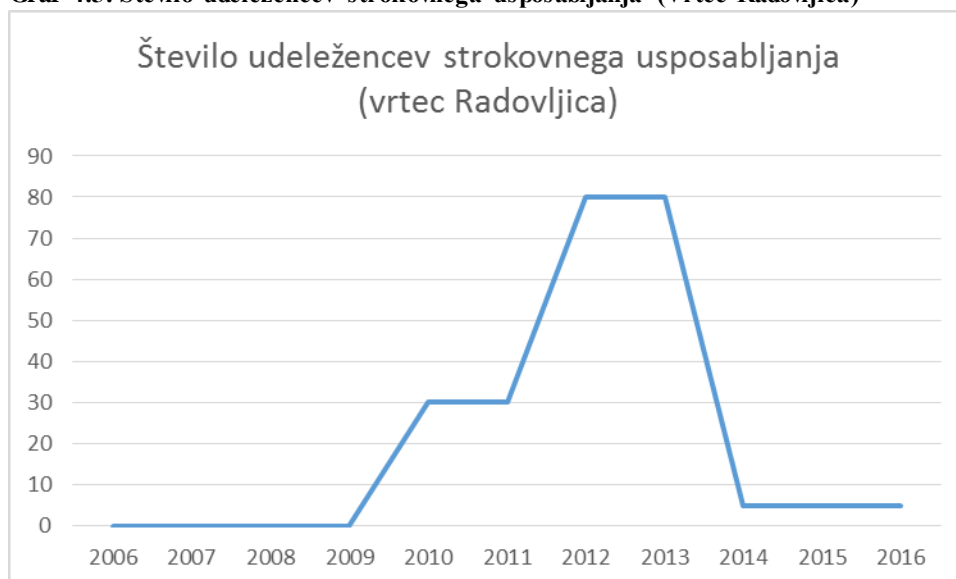
Kazalnik je podatek o številu udeležencev v vrtcih in šolah, ki se udeležujejo različnih usposabljanj. Pomembno je, da so vzgojitelji in učitelji seznanjeni oziroma usposobljeni za delo z otroki, ki so morebiti žrtve nasilja. Omenjeni kazalnik glede na teorije analize politik lahko razvrstimo v klasično programsko zvrst (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Vrtec Radovljica)

Tabela 4.10: Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Vrtec Radovljica)

Leto	Število udeležencev strokovnega usposabljanja
2006	
2007	
2008	
2009	
2010	30
2011	30
2012	80
2013	80
2014	5
2015	5
2016	5

Graf 4.5: Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Vrtec Radovljica)

V Vrtcu Radovljica do vključno leta 2009 niso imeli nobenih strokovnih usposabljanj za učitelje, od leta 2010 pa se je strokovnih usposabljanj udeleževalo od 5 do 80 vzgojiteljev (glej Prilogo C).

Oblike strokovnega usposabljanja so (glej Prilogo C):

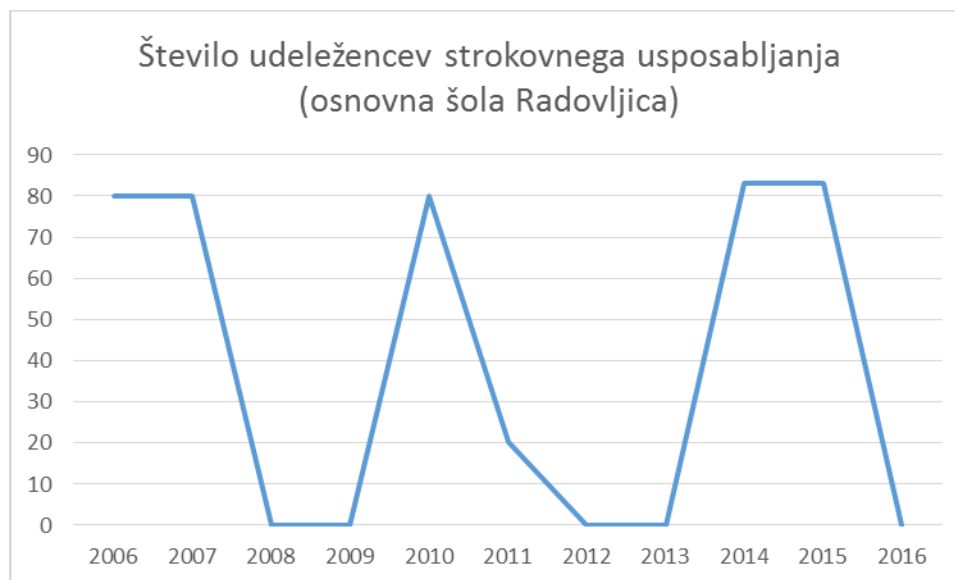
- Program: Krepimo družine
- Program: Izberemo nenasilje in sem svoboden
- Okrogle mize o preventivi nasilja (CSD in Društvo Varna hiša)
- Aktivni za strokovni kader v vrtcu (predstavitve ukrepov v primeru izvajanja nasilja in Zakona o preprečevanju nasilja v družini)

Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Osnovna šola A. T. Linharta Radovljica)

Tabela 4.11: Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Osnovna šola A. T. Linharta Radovljica)

Leto	Število udeležencev strokovnega usposabljanja
2006	80
2007	80
2008	
2009	
2010	80
2011	20
2012	
2013	
2014	83
2015	83
2016	

Graf 4.6: Število udeležencev strokovnega usposabljanja (Osnovna šola A. T. Linharta Radovljica)

V OŠ A. T. Linharta Radovljica so se učitelji udeleževali strokovnih usposabljanj v letih 2006, 2007, 2010, 2011, 2014 in 2015. Udeležilo se jih je od 20 do 83 učiteljev (glej Prilogo Č).

Oblike strokovnega usposabljanja so (glej Prilogo Č):

- Predavanje z naslovom Razvijanje konstruktivnih medosebnih odnosov
- Predavanje z naslovom Aserktivnost v komunikaciji
- Predavanje z naslovom Promocija duševnega zdravja

V Vrtcu Radovljica se je od leta 2010 do danes strokovnih usposabljanj udeleževalo od 5 do 80 vzgojiteljev. V OŠ Antona Tomaža Linhartarja pa so se strokovnih usposabljanj udeleževali v letih 2006, 2007, 2010, 2011, 2014 in 2015, in sicer od 20 do 83 učiteljev. Oboji so imeli različne programe, okrogle mize in predavanja na temo nasilja (glej Prilogo C in Prilogo Č). Kritika kazalnika je zopet njegova neštevilčnost in pomanjkanje vsebinske teže, saj nam le število udeležencev ne pove dovolj. Bolj nas zanima, kakšna so ta usposabljanja in koliko se odgovorni dejansko naučijo soočati s situacijami, povezanimi z nasiljem. Sogovornica s področja nevladnih organizacij meni, »da je treba vzpostaviti kontinuirano ozaveščanje in izobraževanje strokovnih delavcev, predvsem pri temi, kot je nasilje, sta potrebni evalvacija in samoevalvacija. Na sodiščih in tožilstvih zagotovo niso dovolj senzibilni, policija in centri za socialno delo še vedno ne delajo tako, kot bi morali, še vedno se prereditveno odločamo za prijavo nasilja nad otroki« (glej Prilogo B). Namestnik varuhinje je še dodal, da bi strokovnjaki morali biti bolj usposobljeni za prepoznavanje znakov nasilja (glej Prilogo B), sogovornica s področja človekovih pravic pa je izpostavila potrebo po izobraževanju staršev, saj se njihovo odgovornost premalo poudarja (glej Prilogo B).

Kazalnik 8: nove oblike strokovnega usposabljanja za posamezne strokovnjake

Kazalnik je podatek o tem, kakšne so novitete na področju nasilja. Področje nasilja je občutljivo, zato mora vlada biti dosledna. Ta kazalnik glede na teorije analize politik lahko razvrstimo v programsko skupino (Majchrzak v Kotar 2007, 72–73).

»Izpostavljen problem je, da nimamo dovolj usposobljenega kadra tako na šolskem, zdravstvenem, sodnem in socialnem področju. Sogovornica s področja nevladnih organizacij meni, da je treba vzpostaviti kontinuirano ozaveščanje in izobraževanje strokovnih delavcev« (glej Prilogo B).

Kot novo obliko strokovnega usposabljanja lahko izpostavimo projekt Vesna – živeti življenje brez nasilja. Projekt izvaja Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skupaj z Ministrstvom za notranje zadeve. Kot vsebinski partnerji pri projektu sodelujejo tudi Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za pravosodje ter Vrhovno državno tožilstvo (MDDSZ 2016d).

»Raziskave kažejo, da je nasilje nad ženskami izjemno razširjen pojav. V Sloveniji ima izkušnjo psihičnega nasilja vsaka druga ženska, medtem ko vsaka peta doživlja fizično

nasilje. Nekatero razvite družbe so v določeni meri že uspele zajezi problem, in sicer z zagotavljanjem enakosti žensk in moških ter sistematičnim ozaveščanjem (MDDSZ 2016d).« Projekt Vesna je bil tako zasnovan kot »ciljno usmerjena dveletna nacionalna kampanja, ki je v širšem smislu opozarjala na problematiko nasilja nad ženskami, v ožjem pa se je osredotočala na ozaveščanje tako žensk z izkušnjo nasilja kakor tudi širše javnosti. Hkrati pa je pomemben cilj projekta tudi širjenje informacij o vrstah pomoči in njihovi dostopnosti« (MDDSZ 2016d).

Projekt Vesna sicer ni bil vzpostavljen za otroke in mladino, vendar lahko rečemo, da je tudi ta projekt definitivno korak k višji usposobljenosti strokovnih sodelavcev in hkrati ozaveščenosti vseh, tako strokovnih sodelavcev kot tudi javnosti. Dejstvo je, da je nasilje nedopustno, pa naj so to ženske, moški ali otroci.

5 SKLEP

V magistrskem delu sem si zastavila dva cilja. Prvi je bil raziskati pomembnost oblikovanja in izvajanja javnih politik skozi sistem kazalnikov. Tako sem se pri raziskovanju osredotočila na pomen, vlogo in uporabo, ki jo imajo kazalniki pri oblikovanju in izvajanju javnih politik. Poleg tega me je zanimalo tudi, kakšne kazalnike potrebujemo na področju nasilja za oblikovanje in izvajanje javnih politik v primeru družbeno občutljivih skupin, kot so otroci in mladina. Pri drugem cilju pa sem raziskala in kritično ovrednotila, v kolikšni meri se POM glede na zastavljene cilje izvaja v občini Radovljica.

S pregledom obstoječih teoretičnih nastavkov na področju oblikovanja in izvajanja javnih politik sem prišla do pomembnih spoznanj o raziskovalnem problemu, to je pomanjkanje ustrezne zakonodaje na področju otrok in mladine. S pomočjo pregleda teorije vidimo, da je proces oblikovanja in izvajanja javnih politik kompleksen pojav, kjer mora biti zadoščenih veliko dejavnikov, da se javna politika izvaja uspešno. Že takoj na začetku naletimo na oviro, in sicer na postavitve javnopolitičnega problema na dnevni red odločanja. Pomembno je, da je javnopolitični problem sploh prepoznan in kasneje identificiran in na dnevni red odločanja postavljen še pred izbruhom krize. Najtežje se na dnevni red odločanja uvrstijo problemi, ki so novi in se o njih še ni razpravljalo. Na tem mestu lahko trdimo, da je poleg osamosvojitve Slovenije v 90. letih na pozno odkrivanje neraziskovanega problema na področju otrok in mladine vplivala tudi neznana in nova tema, ki se javnopolitičnim igralcem ni zdelo tako pomembna, da bi jo uvrstili na dnevni red odločanja. Nadalje na uvrstitve na dnevni red odločanja vplivajo razne okoliščine, kot so kontekst javnopolitičnega problema, vpleteni javnopolitični igralci in cilji, prav tako pa ne smemo pozabiti še na razpoložljive vire in sredstva, ki so nam v danem trenutku na voljo. Kot vemo, pri uvrstitvi lahko sodelujejo tako javnopolitični kot tudi civilnodružbeni igralci, ki so pomemben faktor uvrstitve na dnevni red odločanja. Glede na moč in sredstva, ki jih eni in drugi posedujejo, je odvisno, ali bo nek javnopolitični problem prepoznan kot dovolj pomemben, da se uvrsti na dnevni red odločanja. Šele ko je zadovoljeno zgoraj naštetim dejavnikom postavitve javnopolitičnega problema na dnevni red odločanja, lahko govorimo o oblikovanju in izvajanju javnih politik, kjer pa ponovno naletimo na številne ovire in zaplete. Fazi izvajanja raziskovalci na začetku niso posvečali dovolj pozornosti. Izvajanje javne politike jih je zanimalo samo do faze uzakonitve, ni pa jih zanimalo, kaj se dogaja potem, ko je odločitev sprejeta, zato je prihajalo do neizvajanja javnih politik. Faza implementacije se ne izvaja sama od sebe, ampak zahteva

sodelovanje vseh javnopolitičnih igralcev in pozitivno kombinacijo dejavnikov moči, interesov, vrednot in sredstev. Fazo izvajanja delimo na dva pristopa, in sicer od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor. Javnopolitični problem, ki ga raziskujem, je primer pristopa od zgoraj navzdol, saj je bila javnopolitična odločitev o sprejetju POM-a s strani državnih igralcev. Kritika, ki se nanaša na omenjeni pristop, je ta, da se pogosto zgodi, da se pozablja na sicer pomembno vlogo civilnodruženih igralcev, velikokrat pa se zapostavlja tudi vrednote in interese ciljne skupine, čeprav bi dejansko morali biti na prvem mestu.

S pomočjo pregleda literature na področju kazalnikov sem izpostavila glavne vloge, ki jih imajo pri oblikovanju in izvajanju javnih politik. Njihova vloga je pomembna pri odkrivanju razmer v družbi, se pravi pri identifikaciji javnopolitičnih sprememb, ki nastajajo in jih je treba rešiti. Poleg tega sporočajo, kje prihaja do težav oziroma odstopanj od javnopolitičnega cilja, ključna vloga kazalnikov pa je, da političnim odločevalcem omogočajo vpogled v javnopolitični problem. Le-ti tako pridobijo potrebne informacije, na podlagi katerih se potem odločijo, ali je politična intervencija potrebna ali ne. Na podlagi pridobljenih informacij se politični odločevalci odločajo, ali bodo v družbeni problem posegali ali ne, kako ga bodo poskušali obvladati, kakšne vire potrebujejo in na koga oz. katero ciljno skupino se problem nanaša. Pregled imajo nad dogajanjem v družbi in zato lahko ukrepajo takrat, ko je potrebno. To je še kako pomembno na področju otrok in mladine, saj je država poleg staršev oziroma skrbnikov odgovorna za njihov dobrobit. Zaradi naštetih vlog, ki jih imajo kazalniki pri oblikovanju in izvajanju javnih politik, lahko trdim, da pripomorejo k boljšemu oblikovanju in izvajanju javnih politik. Po pregledu teorije na področju kazalnikov in po izvedenem empiričnem delu sem prišla še do spoznanja, da jih lahko uporabimo ne le kot sredstvo za merilo javnopolitičnih sprememb v fazi izvajanja, ampak tudi za spremljanje izvajanja oziroma monitoring javnih politik. Podatke, pridobljene v omenjenih fazah, pa lahko uporabimo tudi v fazi evalvacije, še posebej v procesni evalvaciji. Njen cilj je ugotoviti, koliko se neka javna politika izvaja glede na zastavljene cilje.

Drugo raziskovalno vprašanje je bilo, kakšne kazalnike potrebujemo za izvajanje javnih politik, s posebnim poudarkom na občutljivih skupinah, kot so otroci in mladina. Dober kazalnik mora biti tako usmerjen na uporabnika oz. ciljno skupino, specifičen, merljiv, dosegljiv, realen, jasen, zanesljiv, časovno opredeljen, cenovno ugoden in relevanten, saj le tako lahko političnim odločevalcem doprinese informacije, ki jih potrebujejo pri odločanju o javni politiki. Kazalniki, namenjeni področju otrok in mladine, pa morajo poleg naštetega vsebovati še druge značilnosti. Ključno je, da pokrivajo fizični, psihični in duševni razvoj ter

vključujejo vse faze življenja otrok in mladine: od rojstva do prehoda v odraslost, od sedanjosti v prihodnost, da se lahko predvidijo nova mogoča družbena gibanja, pokrivati morajo vse ravni političnega odločanja, od lokalne do nacionalne ravni, prav tako pa mora biti upoštevano tudi okolje, v katerem otroci živijo, to so družina, prijatelji, sosedje. Ne smemo pozabiti tudi na delitev spola, socioekonomskega položaja in rasno pripadnost. Nabor kazalnikov mora biti majhen, saj je samo na ta način pregleden, primerljiv in obvladljiv. Kazalniki imajo tudi slabe lastnosti. Kot največja težava se pojavlja vprašanje, kdo zagotavlja podatke, na podlagi katerih se politični odločevalci odločajo o javni politiki. Podatki so lahko izkrivljeni in ne podajo realnega stanja. Naročnik poročila o izvajanju POM-a je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, izvajalec pa Inštitut RS za socialno varstvo v okviru Otroške opazovalnice. Po pregledu POM-a in končnih poročil lahko trdim, da je napisan izključno v dobrobit otrok in mladine.

V zadnjem delu magistrske maloge pa me je zanimalo, ali Programsko področje POM-a »Politika zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo« v občini Radovljica izpolnjuje vse kazalnike, določene v programu, in je zato faza izvajanja uspešna. Zgoraj smo dokazali, da imajo kazalniki, določeni v POM-u, značilnosti, ki jih mora imeti dober kazalnik. Kazalnikov je osem in so dobro opredeljeni, pregledni in merljivi. Po pregledu vseh kazalnikov se sicer pokaže tudi nekaj pomanjkljivosti, ki jih je treba dodelati in izboljšati za še uspešnejše izvajanje programa. Večina kazalnikov ni številčno opredeljena, posledično pa je zelo težko oceniti, ali zadostujejo cilju ali ne. Kot primer lahko vzamemo kazalnik število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu. Kazalnik bi moral biti številčno opredeljen, da se točno ve, koliko ur izobraževanja o nasilju morajo imeti otroci v vrtcu in šoli. Poleg tega sem pri samem raziskovanju ugotovila, da institucije, ki bi dejansko preverjale, koliko ur v šolskem kurikulumu je namenjenih predavanju o nasilju ali koliko vzgojiteljev in učiteljev se udeležuje strokovnih usposabljanj na temo nasilja, niso ustanovljene. Ena izmed ugotovitev je tudi ta, da so kazalniki premalo vsebinsko opredeljeni ter zastavljeni preveč ohlapno. To se najbolje vidi pri tretjem in sedmem kazalniku (število in oblike pomoči žrtvam družinskega nasilja in število udeležencev strokovnega usposabljanja). Čeprav imamo ogromno število ustanov, ki pomagajo otrokom v stiski, je pomembnejše to, kdo pomaga, ter kako so zaposleni usposobljeni za delo z otroki in mladimi. Prav tako pri številu udeležencev strokovnega usposabljanja ni toliko pomembno število ur, kot je pomembna vsebina teh usposabljanj, se pravi, da vzgojitelji in učitelji znajo postopati v situacijah, ko je otrok izpostavljen nasilju. Ugotovimo, da so pomanjkanje številčnosti, nadzora in vsebinska pomanjkljivost največje

kritike kazalnikov. Omenila bi še eno kritiko, in sicer večina kazalnikov je programske narave. Glede na to, da so ciljna skupina otroci in mladi, ki so ranljiva skupina, mogoče za spremljanje teh vsebin ni zadostno, saj lahko prihaja do pretirane instrumentalizacije dela in birokratizacije. Na koncu tako lahko zaključim, da se POM v občini Radovljica sicer izvaja, vendar pa bo za uspešno izvajanje potrebno kar nekajboljšav. Področje nasilja je namreč zelo kompleksna in občutljiva tema. Okoliščine se spreminjajo iz dneva v dan. Vpletene institucije se bodo morale temu prilagoditi predvsem z namenom, da se bo nasilje med otroki in mladimi omejilo v najvišji možni meri.

6 LITERATURA

1. Brown, Brett in Thomas Corbett. 1997. *Social Indicators and Public Policy in the Age of Devolution*. Dostopno prek: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.208.7054&rep=rep1&type=pdf> (25. avgust 2016).
2. Brown, Brett V. in Kristin Moore. 2004. *Child and youth well-being. The social indicator field*. Dostopno prek: http://www.corwin.com/sites/default/files/upm-binaries/5852_Chapter_4_Lerner_%28ADS%29_Final_Pdf_2.pdf (28. avgust 2016).
3. Corbett, Tom. 2006. The role of social indicators in an era of human service reform in the United States V *Indicators of children's well being. Understanding their role, usage and policy influence*, ur. Ren-Arieh, Asher in Robert M. Goerge, 3–20. Netherlands: Springer. Dostopno prek: Google Books.
4. CSD. 2016. *Regijska interventna služba*. Dostopno prek: <http://www.csd-lj-siska.si/dejavnosti/dejavnosti.asp?DID=1290020079> (30. avgust 2016).
5. CSD Radovljica. 2016a. *Področja dela*. Dostopno prek: http://www.csd-radovljica.si/podrocja_dela.html (30. avgust 2016).
6. --- 2016b. *Krizni center za mlade*. Dostopno prek: http://www.csd-radovljica.si/krizni_center_za_mlade.php (30. avgust 2016).
7. Fink Hafner, Danica in Simona Kustec Lipicer. 2005. Spremljanje in vrednotenje kulturnih politik: mednarodno primerjalna analiza. *Teorija in praksa* XLII (1): 212–238.
8. Grdešić, Ivan. 1995. *Političko odlučivanje*. Zagreb: NIP »Alinea«.
9. --- 2006. *Osnove analize javnih politika: policy analiza*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
10. Ham, Christopher in Michael Hill. 1984. *The policy process in the modern capitalist state*. New York: Harvester Wheatsheaf.
11. Hammond, Allen, Albert Adriaanse, Eric Rodenburg, Dirk Bryant in Richard Woodward. 1995. *Environmental indicators: A systematic approach to measuring and reporting on environmental policy performance in the context of sustainable development*. Dostopno prek: http://pdf.wri.org/environmentalindicators_bw.pdf (25. avgust 2016).

12. Hogwood, Brian W. in Lewis A. Gunn. 1984. *Policy Analysis for the real world*. New York: Oxford University Press.
13. Inštitut RS za socialno varstvo. 2016a. *Število kriznih centrov za otroke in mladostnike*. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-88/stevilo-kriznih-centrov-za-otroke-in-mladostnike> (29. avgust 2016).
14. --- 2016b. *Število varnih hiš in zatočišč*. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-88/stevilo-varnih-his-in-zavetisc> (30. avgust 2016).
15. --- 2016c. *Število materinskih domov*. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-88/stevilo-materinskih-domov> (30. avgust 2016).
16. Kotar, Mirjam. 2007. Država kot javnopolitični igralec. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 69–86. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Kustec Lipicer, Simona. 2007. Javnopolitična omrežja. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 87–101. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. --- 2007. Vrednotenje javnih politik. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 175–190. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. --- 2009. *Vrednotenje javnih politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
20. Lajh, Damjan. 2007. Izvajanje javnih politik V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 155–174. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
21. --- in Simona Kustec Lipicer. 2007. Proces oblikovanja dnevnega reda V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 125–141. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
22. Majchrzak, Ann. 1984. *Methods for Policy Research*. Newbury Park, London, New Delhi: Sage.
23. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2016a. *Preprečevanje nasilja v družini*. Dostopno prek: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/preprecevanje_nasilja_v_druzini/ (29. avgust 2016).
24. --- 2016b. *Krizni centri za otroke in mlade*. Dostopno prek: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/kcm/ (30. avgust 2016).

25. --- 2016c. *Varne hiše, zavetišča, zatočišča in materinski domovi ter drugi programi za preprečevanje nasilja*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/programi_socialnega_varstva/varne_hise/ (30. avgust 2016).
26. --- 2016d. *Vesna – živeti življenje brez nasilja*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/vesna_ziveti_zivljenje_brez_nasilja/ (30. avgust 2016).
27. --- 2016e. *Družina*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/ (2. april 2017).
28. Merriam, Sharan. 1998. *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
29. Moore, Kristin A. 1997. Criteria for indicators of child well-being V *Indicators of children's well-being*, ur. Robert M. Hauser, Brett V. Brown in William R. Prosser 36–44. United States of America: Russell Sage Foundation. Dostopno prek: Google Books.
30. Moore, Kristin A., Brett V. Brown in Harriet J. Scarupa. 2003. *The uses (and misuses) of social indicators: Implications for public policy*. Dostopno prek: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.549.7485&rep=rep1&type=pdf> (28. avgust 2016).
31. Moss, Peter in Pat Petrie. 2002. *Public policy, children and childhood*. Dostopno prek: Google Books.
32. Nared, Janez in Damjan Kavaš. 2009. *Spremljanje in vrednotenje regionalne politike v Sloveniji*. Dostopno prek: Google Books.
33. Peter G. Jaffe, Claire V. Crooks in David A. Wolfe. 2003. *Legal and Policy Responses to Children Exposed to Domestic Violence: The Need to Evaluate Intended and Unintended Consequences*. Dostopno prek: <http://itsnotright.ca/sites/default/files/Jaffe%20Crooks%20Wolfe-law%20change.pdf> (2. april 2017).

34. POM. 2006a. *Program za otroke in mladino 2006–2016*. Dostopno prek: http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/pom2006_2016_splet_241006.pdf (30. avgust 2016).
35. --- 2006b. *Kazalci za spremljanje programa za otroke in mladino v Republiki Sloveniji 2006–2016*. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/upload2/POM-KAZALCI.pdf> (30. avgust 2016).
36. Stewart Jr., Joseph, David M. Hedge in James P. Lester. 2012. *Public policy: an evolutionary approach*. Boston: Wadsworth Thompson Learning.
37. Zver Makovec, Melita. 2017. *Posledice nasilja za zdravje*. Dostopno prek: http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/nasilje-v-dru%C5%BEini-zdravstveni-in-dru%C5%BEbeni-problem#posledice_nasilja (2. april 2017).

PRILOGE

PRILOGA A: Intervju s sekretarko z MDDSZ (Direktorat za družino)

1. Kolikokrat letno pristojni organi sodelujejo med seboj na temo nasilja nad otroki in mladino?

Vsi pristojni organi zasedamo dvakrat letno, in sicer v maju in novembru. Na zasedanju sodelujemo vsi, se pravi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, predstavniki centrov za socialno delo, policije, šolstva in zdravstva.

2. Kje na tem področju vidite največje probleme, ki bi jih bilo treba nujno sanirati?

Na teh letnih zasedanjih se na samem začetku najprej vprašamo, do kam smo prišli na določenem področju. Potem se identificirajo in iščejo rešitve za kritične primere. Na tako občutljivem področju se vedno najdejo zadeve, ki jih je potrebno izboljšati. Izboljšala bi se lahko komunikacija med vsemi vpletenimi, da bi zadeve potem lažje stekle. Največji problem mogoče vidim v sektorju zdravstva. Zdravstvo je najšibkejši člen, tudi protokole ravnanja v primeru nasilja nad otroki in mladino so sprejeli zadnji. Problem je v tem, da zdravniki po vsem dogajanju nočejo pričati, na drugi strani pa so medicinske sestre pripravljene sodelovati. Centri za socialno delo so sicer v največji meri odgovorni za preprečevanje nasilja nad otroki in mladino. Najbolj ključno pa je seveda sodelovanje med vsemi pristojnimi organi. Če hočemo najboljše za žrtev nasilja, moramo tako sodelovati vsi, tudi nevladne organizacije, čeprav niso dolžne sodelovati. Navsezadnje pa je pomemben tudi osebni značaj vseh pristojnih, se pravi sposobnost empatije.

3. Kakšne so poleg zakonov na področju nasilja še druge oblike ozaveščanja o nasilju?

- Zloženke - Ustvarjamo družbo brez nasilja (Naslovi zloženek: Informacije za nasilne osebe, Informacije za osebe z izkušnjami nasilja, Ukrep prepovedi približevanja in Ustvarjamo družbo brez nasilja - zloženka za osnovnošolce).
- MDDSZ je z namenom približati se mladim izdalo zapestnice z napisom: Nasilje je #cistmim. Poleg tega pa je za otroke in mlade izdalo še obesek za ključce ter USB ključek.
- Društvo za nenasilno komunikacijo je leta 2015 izdalo knjigo z naslovom Nasilje nad otroki, v kateri so podane smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje.
- MDDSZ je leta 2015 izdalo knjižico z navedenimi kontakti nevladnih organizacij in drugih izvajalcev (CSD-ji in zasebni zavodi) s področja socialnega varstva in programov v podporo družini.
- Zveza prijateljev mladine Slovenije je leta 2015 ob 25-letnici delovanja TOM telefona izdala zbornik z naslovom Odgovori sodobnim izzivom odraščanja.
- Društvo SOS telefon za ženske in otroke je leta 2014 ob 25. obletnici delovanja Društva SOS telefon izdalo priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja.
- Council of Europe je leta 2008 izdal knjigo z naslovom Eradicating violence against children.
- Varuh človekovih pravic RS je leta 2009 izdal zbornik prispevkov za izobraževanje zagovornikov z naslovom Zagovornik - glas otroka.

- Projekt Vesna – živeti življenje brez nasilja, ki se osredotoča na ozaveščenost ter usposabljanje za različne ciljne skupine, ki se srečujejo s področjem nasilja nad ženskami.

PRILOGA B: Poročilo o izvajanju in evalvacija v obdobju 2009–2010

Končno poročilo

Nadja Kovač, Tamara Narat

Otroška opazovalnica

Ljubljana, maj 2011

Naročnik:	MDDSZ, Direktorat za družino
Slovenska 54 1000 Ljubljana	
Skrbnica naloge pri naročniku:	Mag. Lea Javornik Novak
Št. pogodbe:	4103-295/2010
Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo Otroška opazovalnica Rimska 8 1000 Ljubljana	
Skrbnica naloge pri izvajalcu: Naslov poročila:	Nadja Kovač, univ. dipl. soc. Poročilo o izvajanju in evalvacija »Programa za otroke in mladino 2006–2016« v obdobju 2009–2010, končno poročilo
Avtorji poročila (po abecednem vrstnem redu):	Nadja Kovač, univ. dipl. soc. Tamara Narat, univ. dipl. soc.
Št. delovnega poročila:	IRSSV 7/2011
Datum izdaje poročila:	14. 5. 2011
Izdaja:	01
Kopije:	Skrbnica naloge na MDDSZ (1x tiskana verzija, 1x CD) Skrbnica pogodbe na MDDSZ (1x tiskana verzija) Arhiv IRSSV (1x) Prosti izvodi z dovoljenjem naročnika.
Odgovorna oseba:	Mag. Barbara Kobal Tomc, direktorica IRSSV

Nasilje se že skozi vso zgodovino pojavlja v vseh družbah, neodvisno od ekonomskega, socialnega in kulturnega okvirja. Izhaja iz kulturnih vzorcev, iz tradicionalnih navad in običajev, verskih prepričanj, sistema vzgoje itd. Uporaba nasilja v praksi je največkrat povezana z mnogimi koristmi (npr. z osebno, premoženjsko, politično, spolno ipd.). Zaradi

raznolikosti pojava ne obstaja enoznačna definicija nasilja, večini definicij pa je skupno, da je nasilje vse, kar omejuje ali moti osebnostni razvoj posameznika, ogroža oblikovanje pozitivne samopodobe, omejuje gradnjo identitete ipd., na račun posameznikove nemoči in odvisnosti. Ker se v vse večji meri pojavljajo vse bolj latentne oblike nasilja, ki jih je težko odpraviti – predvsem v družinskem življenju, ki se nahaja v zasebni sferi – , morajo biti države toliko bolj dovzetne za odpravljanje teh pojavov in tudi za osveščanje družbe o raznolikih oblikah nasilja in to urejati z zakoni in (mednarodnimi) dokumenti.

V Sloveniji otroci uživajo posebno varstvo in skrb, kar je določeno v *Ustavi RS*, in sicer v 54. in 56. členu. Poleg tega se je Slovenija s podpisom *Konvencije o otrokovih pravicah* leta 1992 zavezala, da bo zagotovila sredstva in ukrepe, s katerimi bo otroke varovala pred nasiljem, trpinčenjem, zlorabo ter zanemarjanjem. Na področju preprečevanja slabega ravnanja z otroki, je leta 2008 sprejela *Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)* in leta 2009 *Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini za obdobje 2009–2014*. V zakonu in resoluciji so upoštevana priporočila Odbora ZN za otrokove pravice, ki jih je le-ta podal v letnem poročilu.

V ZPND so prvič jasno opredeljene različne vrste nasilja v družini. Določa vlogo, naloge, mrežo in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter opredeljuje ukrepe za varstvo žrtve nasilja v družini. Otroci, ki so najranljivejša družbena skupina, so po tem zakonu posebno zavarovani, saj je otrok žrtev tudi, če je le navzoč pri izvajanju nasilja nad drugimi družinskimi člani. ZPND določa, da mora vsakdo, ki sumi, da je otrok žrtev nasilja, to prijaviti centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu, poleg tega zakon določa prepoved izpostavljanja podatkov v javnosti, na podlagi katerih bi bilo mogoče prepoznati žrtev ali njeno družino.

Na podlagi 11. člena ZPND je Državni zbor RS sprejel *Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014*, ki kot strateški dokument določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v RS v obdobju 2009–2014. Temeljna cilja resolucije sta povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja. Konkretno naloge in dejavnosti za doseganje ciljev in izvajanje posameznih ukrepov bodo opredeljene v posameznih dvoletnih akcijskih načrtih, ki bodo natančno določali časovne roke in izvedbene načine.

Poleg tega je konec leta 2008 začel veljati nov *Kazenski zakonik*, ki je prinesel številne novosti (evidenca oseb, obsojenih zaradi spolne zlorabe otrok (84. člen); spremembo pogojev zastaranja kazenskega pregona (90. člen); kaznivo dejanje nasilje v družini (191. člen); sankcije objave osebnih podatkov otroka (287. člen)).

Trenutno je v Državnem zboru v obravnavi predlog *Družinskega zakonika (DZak)*, ki vsebuje predlog uzakonitve prepovedi telesnega kaznovanja otrok in ponižujočega ravnanja z njimi. V obrazložitvah uvodnih določb predloga DZak je zapisano, da starši in tudi druge osebe, državni organi in nosilci javnih služb otroka ne smejo izpostavljati nobeni obliki telesnega kaznovanja ali drugi obliki ponižujočega ravnanja. Obveznost varovanja otroka pred telesnim kaznovanjem in drugim ponižujočim ravnanjem se izvaja iz 19. člena *Konvencije o otrokovih pravicah*. Odbor ZN za otrokove pravice poudarja, da je za spoštovanje človekovih pravic potrebno odpraviti vse oblike telesnega kaznovanja, naj so še tako lahke, in vse ostale oblike krutega ponižujočega kaznovanja. V skladu s tem je tudi Odbor ministrov Sveta Evrope obsodil telesno kaznovanje in predlagal njegovo prepoved v vrsti priporočil, ki segajo že v

leto 1985. Svet Evrope si s kampanjo »*Dvigni svojo roko proti telesnemu kaznovanju otrok!*« prizadeva, da Evropa čim prej postane območje brez telesnega kaznovanja otrok.

Analiza intervjujev

Analiza je narejena na podlagi avtoriziranih pogovorov s strani sogovornikov na temo politike zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo otrok in mladine. Analiza je razdeljena po sklopih, na koncu so podani še predlogi za izboljšanje situacije na obravnavanem področju, kot so jih izpostavili sogovorniki.

Situacija na področju zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo otrok in mladine

Sogovorniki so se do obravnavane teme dokaj podobno opredelili. Večina zaznava pozitivne premike na tem področju velike spremembe na bolje – začeli so veljati novi zakoni in določila, o tej temi se veliko več razpravlja, kot se je pred leti; medtem ko nekateri kljub temu izpostavljajo pomanjkanje na področju implementacije dokumentov, ki jih ima država za urejanje tega področja. Vendar pa vsi na tem področju opažajo dogajanje, torej da se stvari spreminjajo in izboljšujejo, še vedno pa se pojavljajo določeni problemi, ki bi jih bilo treba odpraviti za izboljšanje splošne situacije na tem področju.

Ustreznost sistema

Nekateri sogovorniki so kot največjo pomanjkljivost sistema izpostavili dejstvo, da Slovenija še nima uzakonjene prepovedi o telesnem nasilju otrok, ki je uvedena že v večini evropskih držav. Namestnik varuhinje meni, da se bo s sprejetjem Družinskega zakonika situacija na tem področju precej izboljšala. Tudi sogovornica s področja nevladnih organizacij podpira prepoved telesnega kaznovanja otrok, ki je navedena v *Predlogu družinskega zakonika*, saj je potrebno, da se jasno opredeli in prepove telesno kaznovanje otrok. S tem bi država izrazila stališče o telesnem kaznovanju otrok in imeli bi jasno izhodišče, da se tega v družbi ne tolerira več. »*Otrok zaradi napredka družbe na področju človekovih pravic, naše boljše ozaveščenosti, napredka znanja na področju vzgoje otrok danes ne moremo več obravnavati kot objektov, kot smo to počeli npr. 20 let nazaj.*«

Sogovornik s področja človekovih pravic opaža, da se stvari predvsem pri fizičnem nasilju v zadnjem času premikajo bistveno na boljše. Vedno več je priporov za izvajalce nasilja, torej se dejansko ta problem rešuje, medtem ko so ostale oblike nasilja še zelo problematične, saj so težje prepoznavne in posledično težje dokazljive.

Podoben napredek ugotavlja sogovornica s področja sodstva, saj se v zakonodaji upošteva in spreminja stvari, ki se kot problematične kažejo v praksi. Pri tem kot slabost navaja pomanjkanje povezav med različnimi institucijami, ki so dolžne skrbeti za zaščito otrok. Meni, da bi jih bilo potrebno informacijsko povezati, ustvariti elektronsko bazo izrečenih ukrepov za zaščito konkretnih posameznih otrok, tako da bi imeli enotno bazo podatkov o ukrepih, ki jih izrekajo center za socialno delo, sodišča, policija ... »*nujno je torej potrebna povezava med podatkovnimi bazami različnih institucij, da drug za drugega vemo, kaj delamo.*« Vendar pri tem poudari, da se morajo podatkovne baze urediti tako, da se preprečijo morebitne zlorabe osebnih podatkov.

Sogovornica s področja sodstva meni, da je z vidika zaščite otrok in mladine zelo pomembno, da *Zakon o preprečevanju nasilja v družini* določa obstoj kriznih centrov. Vendar je problem v praksi, saj v kriznih centrih ni zagotovljeno, da bi bil strokovnjak tam prisoten 24 ur na dan, da bi se npr. lahko majhnega otroka pripeljalo kadarkoli. »*...ker tega nimamo, se trenutno v nujnih primerih rešuje tako, da se otroka namesti v bolnico ali druge zdravstvene ustanove, da je zaščiten.*« Tako predlaga krizne centre za majhne otroke s 24-urnim varstvom. Poleg

tega meni, da je problematično področje tudi v vzgojnih zavodih, kjer primanjkuje kapacitet. Problematično je, ker imamo mešane zavode, saj se sedaj v iste zavode namešča otroke, ki so tam zaradi svojega odklonskega vedenja, in hkrati tudi tiste, ki dejansko potrebujejo zaščito in varstvo. Treba bi bilo ustanoviti posebne zavode oz. oddelke, v katere bi lahko nameščali tudi tiste otroke, ki bi bili zaradi ogroženosti odvzeti staršem.

Podobnega mnenja je tudi sogovornica s področja nevladnih organizacij, ki poleg tega ugotavlja, da si krizni centri in zavodi postavljajo svoja pravila. Meni, da nam primanjkuje različnih oblik za nameščanje otrok, ki so žrtve nasilja. Pri nas je nameščanje omejeno na zavode in rejništvo, problem pa je, da med tema dvema poloma ni drugih možnosti za namestitvev. Pri rejništvu se opaža, da izobraževanje rejnic/-kov ni dovolj dobro urejeno in da bi morali imeti posebno usposabljanje, če v rejniško družino prihaja otrok iz nasilne družine. Meni, da je to potrebno sistemsko urediti. Manjka nam specializirano rejništvo. Težko je najti pravo možnost za namestitvev v specifičnih situacijah. Prav tako nimamo namestitvev za mladoletne povzročitelje nasilja, »vse se daje v isti koš«. Če je mladoletniku izdana prepoved približevanja družini, ga je država dolžna nekam namestiti, možnosti za to pa ni. Sogovornik s področja za človekove pravice meni, da bi bilo bistveno lažje, če bi obstajala neka institucija, kamor bi lahko otroka za kratek čas umaknili. Tu bi morali biti strokovnjaki, ki bi z otrokom delali. Sogovornica s področja človekovih pravic meni, da bi potrebovali center, kjer bi bili različni strokovnjaki, ki bi otroku žrtvi pomagali takoj, ko pomoč potrebuje, in tudi zavode, specializirane za posamezne kategorije otrok. Dogaja se namreč, da nekatere otroke ne sprejme noben od obstoječih zavodov. Potrebno je začeti ukrepati preventivno in delati z vsemi vpletenimi.

Postopki prijave nasilja, na CSD, sodiščih, v zavodih

Kot pereč problem večina sogovornikov izpostavlja dejstvo, da so postopki na sodiščih predolgi. Sogovornica s področja nevladnih organizacij opozarja, da v določenih primerih otrok vmes že odraste, preden sploh pride do pričanja. Poleg tega je opozorila na dejstvo, da se opaža, da so odvetniki začeli zlorabljati t. i. 'zavlačevanje' postopkov na sodiščih in tako se od povzročitelja nasilja na tem nivoju redko zahteva odgovornost v smislu, da bi država na nivoju sodišč obsodila ravnanje povzročitelja nasilja. »Zaradi tega zadeva razvodeni.« Po izkušnjah opaža, da se otroci v nekem trenutku odločijo, da se ne bodo šli več tega procesa, saj so opravili že toliko pogovorov na institucijah, pričanj, da enostavno ne zmorejo več. Predlaga, da bi za učinkovito delovanje morala obstajati neka centralna institucija, ki bi vzela otrokovo izjavo in na podlagi tega potem peljala postopek. Trenutno je tako, da to poteka vedno znova – npr. na centru za socialno delo, pri zdravniku, na policiji, na tožilstvu, na sodišču – in otroci ne zmorejo več. »Dejansko žrtve obupajo takrat, ko bi bilo potrebno, da dajo od sebe najpomembnejše.« Ko žrtev ne sodeluje več, vsi mehanizmi odpovejo, in v tem vidi velik problem. Meni, da se vse preveč prelega odgovornost na žrtev, in da ni zagotovljenih dovolj mehanizmov za podporo in za varnost žrtve.

Sogovorniki tudi opozarjajo na dejstvo, da pristojne institucije ne prijavljajo nasilja, čeprav jim to določa *Zakon o preprečevanju nasilja v družini*. Morda je razlog tudi v tem, da zakon ne določa sankcij za neprijavljanje nasilja. Tako sogovornica s področja nevladnih organizacij pravi, da pri šolah opažajo, da pogosto ne prijavljajo nasilja, da si zatiskajo oči, da odlašajo z odločitvijo, ali prijaviti ali ne. Meni, da se bojijo prijavljati, morda tudi zato, ker jih skrbi za ugled šole. Zaradi tega se pojavlja problem, ker šole ne želijo videti nasilja v družini, še manj pa medvrstniškega nasilja. Problem vidi tudi v tem, ker se nasilja sploh ne naslavlja kot nasilja, namesto tega se govori o konfliktih, o vzgojnih prijemih ipd. »Tukaj je potrebno začeti paziti in reči nasilju nasilje.« Sogovornik s področja človekovih pravic zaznava, da predvsem zdravstveno osebje velikokrat ne daje prijav, kar vidi kot zelo velik problem. To se

pojavlja tudi na šolah, še posebej na manjših, v lokalnih okoljih, kjer se vsi poznajo med seboj in je prisoten nek strah pred prijavljanjem. V izogib temu je potrebna preventiva in učinkoviti postopki, kar bi dalo vsem vpletenim večjo motivacijo za reševanje teh težav. Tu namestnik varuhinje dodaja, da bi morali biti strokovnjaki, ki dnevno delajo z otroki, bolj usposobljeni za prepoznavanje znakov nasilja. Problem je, da strokovnjaki s posameznega področja ne znajo prepoznati vsakega nasilja.

Poleg tega problema namestnik varuhinje človekovih pravic navaja slabo odzivnost organov na prijavo nasilja. V praksi je včasih tako, da stvari tečejo, potem se pa ustavijo. Zato je treba stvari od začetka do konca narediti tako, kot je treba, da se procesi ne zaustavljajo. Sogovornica s področja človekovih pravic tu dodaja, da sodeluje v delovni skupini v okviru Ministrstva za pravosodje, kjer pripravljajo smernice za snemanje pogovora z otrokom. Cilj delovne skupine je, da se pogovor z otrokom opravi čim prej in čim manjkrat. Najpomembneje v teh procesih je, da se izhaja s vidika koristi otroka.

Podobno ugotavlja sogovornica s področja nevladnih organizacij in poudarja, da so postopki pri nas preveč odvisni od tega, kdo na instituciji prevzame primer – ali je ta oseba dovolj strokovno usposobljena, ali je dovolj senzibilna, ali ima dovolj empatije, da obravnava žrtev nasilja ipd. Vse je preveč odvisno od individualnega nivoja, tako sistem ne zagotavlja zadostne varnosti. Problem je, ker *»se od žrtev pričakuje, da bodo zdržale vse te dolge procese, da bodo pričale, da bodo močne, da se bodo obnašale kot 'tipične žrtve', zaradi česar jim bodo na institucijah lažje in prej verjeli«* - obenem pa jim država ne zagotavlja dovolj varnosti znotraj sistema, kakovostne obravnave s strani strokovnjakov ter ljudi s pooblastili. Meni, da je slabost sistema v tem, ker žrtvam ni zagotovljena celostna podpora. Prav tako navaja, da praksa kaže, da imajo institucije velike težave s sodelovanjem v multidisciplinarnih timih in da to sodelovanje predvsem na tem občutljivem področju zelo manjka.

Sogovornica s področja nevladnih organizacij izpostavi tudi problem stikov pod nadzorom v primeru nasilja v družini. Izhajamo iz tega, da imajo starši pravico do otroka, ne vprašamo se pa, do kakšnih staršev ima pravico otrok. Včasih so stike pod nadzorom izvajali centri za socialno delo, sedaj pa na sodišču določijo, da mora starš poiskati nekoga, ki bo lahko imel stike pod nadzorom. *»... in potem mora mama iskati nekoga za stike pod nadzorom, da bo lahko otrok z očetom.«* Meni, da je to področje v celoti neurejeno.

Težavo predstavlja tudi odvzem otroka s strani CSD-ja, ki za strokovne (so)delavke ni dovolj razdelan in lahko se zgodi, da prizadeti dokazujejo, da je postopek nelegalen. Sam postopek bi bilo potrebno prilagoditi specifikam vsakega primera posebej. Pri tem sogovornica s področja medijev dodaja, da je delo CSD-ja zelo zahtevno in *»morda tudi mediji kdaj pripomoremo v negativnem smislu k njihovi popularnosti.«*

Sogovornik s področja človekovih pravic izpostavi, da je zelo pomembna komponenta pri nasilju tudi kazenski pregon enega od staršev, ki velikokrat ni prava rešitev. Lahko nastane problem, da je otrok postavljen pred odločitev, ali bo pomagal, da se enega od staršev zapre oziroma kazensko preganja ali ne – in že to je zanj huda odločitev. V kazenskih postopkih so drugačni standardi, saj ta postopek ni tisti, ki bi razčistil, ali je otrok žrtev nasilja ali ne. Postopek pove, ali se nekoga zapre ali ne, vmes pa je lahko sivina. V praksi je velikokrat problem, kaj storiti v določeni situaciji, pogosto tega ne vemo. Otroka umakniti iz družine v vsakem takem primeru tudi ni dobra rešitev. *»Iz prakse ugotavljamo, da se vsi akterji vrtijo v nekem krogu, vsak nekaj dela, da se jim ne da ničesar očitati, ampak pravega efekta pa ni.«* Namestnik varuhinje dodaja, da bi moralo biti bolj definirano, kaj kdo v teh postopkih počne od državne strani. Ugotavlja, da ima CSD ambivalentno vlogo, na eni strani svetovanje,

pomoč družini, na drugi pa oblastno nalogo, da lahko otroka odvzame in s tem poseže v družino, kar pa je vloga sodišča. Zato meni, da je njihova vloga težka in pričakuje, da bi se z Družinskim zakonikom to uredilo. *»Pri nas se že leta zavzemamo za družinska sodišča, kjer bi bili specializirani sodniki, specializirani odvetniki, tožilci in strokovnjaki. Morali bi biti vsi timi na voljo, da bi se lahko ukvarjali z žrtvijo kot tudi s storilcem.«*

Sogovornica s področja človekovih pravic dodaja, da je v vseh postopkih najpomembnejša otrokova korist, ki jo je treba vedno poudariti in tudi upoštevati.

Pomoč žrtvam in storilcem, celostna obravnava, obravnava cele družine, centralizacija pomoči, pomanjkanje specializiranih kadrov

Sogovornica s področja človekovih pravic pravi, da bi bilo v primeru nasilja v družini najbolj učinkovito, *»da bi bilo treba hitro poseči vanjo, na način, da se omogoči pomoč družini za dom, z različnimi aktivnostmi, npr. svetovanje, terapija, da ena svetovalka iz CSD-ja prihaja v družino ipd., vsekakor je treba vse akterje vključiti v pomoč«.*

Problem, ki ga opaža sogovornica s področja sodstva, je zagotavljanje kapacitet za družinsko svetovanje in za razne strokovne pomoči. V Predlogu družinskega zakonika je zastavljeno, da če je otrok ogrožen, bo CSD predlagal izrek ukrepa, pri tem pa bo moral predložiti načrt družini, se pravi, da bo center že vnaprej določil postopke obravnave za družino. Problem pa je, ker je teh programov trenutno premalo oz. jih sploh ni. Tako predlaga, da bi morali sistematično s strani države zagotoviti različne programe za svetovanje v primeru nasilja, zasvojenosti, ipd. ter zagotoviti ustrezno celostno obravnavo družine.

Več sogovornikov v teh procesih in postopkih opaža pomanjkanje specializiranih kadrov, namenjenih za pomoč žrtvam. Sogovornica s področja nevladnih organizacij navaja, da se v praksi dogaja, da otrok prvič pride na vrsto šele po treh mesecih čakanja, potem pa ima terapije enkrat na mesec. Žrtve spolnih zlorab in hudega nasilja potrebujejo obravnavo takoj, ne čez nekaj mesecev. *»Premalo je na razpolago psihoterapevtov, da bi lahko kontinuirano zagotovili obravnave. Do določene mere je to morda celo nestrokovno«.*

Problem je tudi centralizacija različnih oblik pomoči nevladnih organizacij. Le-teh je največ v večjih krajih, v manjših pa je pomanjkanje, kar predstavlja velik problem.

Ozaveščanje javnosti, izobraževanje kadra

Sogovornica s področja medijev pravi, da mediji o teh temah večinoma poročajo le o ekstremnih dogodkih, ki so zagotovo vrh ledene gore, in na podlagi nekega dogodka lahko le predvidevamo, kakšno je sicer realno stanje na področju zaščite otrok in mladine. V medijih je ta tema je ponavadi aktualna konec novembra, ko je teden osveščanja o nasilju nad ženskami, ali pa takrat, ko v medije pridejo novice o kakšnem umoru, samomoru ipd., kar je ponavadi povod, da se naredi oddaja. Meni, da bi bilo te vsebine treba medijsko okrepiti, temo družinskega nasilja pa gledalcem/poslušalcem približati skozi različne pristope, vsebine.

Sogovornica s področja človekovih pravic je izpostavila potrebo po izobraževanju staršev, saj meni, da se premalo dela s starši, premalo se poudarja njihovo odgovornost. Več bi bilo treba delati na tem, da se dovolj zgodaj zazna problem in posebno pozornost bi bilo treba nameniti tudi preventivi. Predvsem v hujših primerih nasilja in spolnih zlorab je potrebno, da bi se starši udeleževali svetovanj. Tako predlaga, da bi bilo treba v hujših primerih nasilja, zlorabe oz. zanemarjanja delno omejiti roditeljsko pravico in staršem naložiti določene dolžnosti, da jih opravijo.

Kar nekaj sogovornikov je izpostavilo, da nimamo dovolj usposobljenega kadra na šolskem, zdravstvenem, sodnem, socialnem področju. Sogovornica s področja nevladnih organizacij meni, da je treba vzpostaviti kontinuirano ozaveščanje in izobraževanje strokovnih delavcev, predvsem pri temi, kot je nasilje, sta potrebni evalvacija in samoevalvacija. »... na sodiščih in tožilstvih zagotovo niso dovolj senzibilni, policija in centri za socialno delo še vedno ne delajo tako kot bi morali, še vedno se preredko odločamo za prijavo nasilja nad otroki.« Tu namestnik varuhinje dodaja, da bi morali biti strokovnjaki, ki dnevno delajo z otroki, bolj usposobljeni tudi za prepoznavanje znakov nasilja. Problem je, da strokovnjaki s posameznega področja ne znajo prepoznati vsakega nasilja.

Problem je, da nimamo dovolj preventive na področju nasilja nad otroki, nasilja nad ženskami. Medijsko ozaveščanje in informiranje o teh temah ni zadostna preventiva. Poleg tega sogovornica s področja nevladnih organizacij ugotavlja, da so na njihovem društvu v veliki meri postali izvajalci kurativnih socialno-varstvenih programov. Kadri, ki so zaposleni za kurativo, večinoma ne izvajajo preventive, kar pomeni, da ne izvajajo ozaveščanja, ne izvajajo lobiranja, pritiska na politične odločevalce/-ke ipd. Večinoma torej ne izvajajo aktivnosti izven okvirov kurativnih programov. Te aktivnosti pa so izjemno pomembna dodana vrednost nevladnih organizacij. »Tisto, kar je bilo prej temelj NVO, sedaj izgleda, kot da je postalo 'bergla'.«

Sogovornica s področja sodstva izpostavlja tudi problem usposabljanja, saj trenutno strokovnjakom ni zagotovljeno posebno, specialistično usposabljanje – strokovnjaki na centrih, izvedenci, sodniki, izvršitelji bi morali biti deležni posebnih usposabljanj. Meni, da bi morala država CSD-ju zagotoviti strokovno podporo na nivoju območja. Tako bi morali zagotoviti centrom pravno podporo za pisanje predlogov za začetek postopkov za sodišča. Postopkovni zakoni po Predlogu družinskega zakonika so prilagojeni temu, da bi otroka samo enkrat zaslišali in posneli. Pred tem pa je potrebno imeti ljudi, ki bodo opravljali tovrstna zaslišanja. Predlaga, da bi moralo pravosodje imeti listo strokovnjakov, ki so sposobni opravljati razgovore z otrokom, da tudi sodnik lažje določi nekoga 'z liste', ki bo to opravil. Pri strokovnem usposabljanju pa bi bilo dobro zagotoviti strokovnjake iz tujine. Treba je torej zagotoviti pravno in tudi drugo strokovno podporo vpletenih strokovnjakov.

Ustreznost odgovornega resorja v POM-u na temo zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo otrok in mladine

Vsi sogovorniki poudarijo, da je potrebno predvsem več povezovanja in sodelovanja med ministrstvi. Poleg tega nekateri dodajajo, da je treba v POM-u natančno določiti naloge in pristojnosti posameznega resorja, da vsak ve, kaj mora uresničiti. Sogovornica s področja sodstva ugotavlja, da glede na to, da gredo vse pristojnosti v zvezi z ukrepi na sodišča, bi bilo dobro v uresničevanje ciljev POM-a dodati še Ministrstvo za pravosodje. Nekaj sogovornikov pravi, da je treba dodati še Ministrstvo za zdravje, saj ima nasilje lahko hude dolgoročne posledice, tako pri otrocih kot tudi pri odraslih.

Sklop politike zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo otrok in mladine v POM-u

Vsem sogovornikom se zdijo cilji in strategije v POM-u na temo politike zaščite pred zanemarjanjem, zlorabo in nasiljem otrok in mladine zapisani zelo dobro. Nekateri vidijo problem v nedoslednem izvajanju le-teh in slabost, ker pristojnosti in odgovornosti posameznega resorja niso dovolj natančno opredeljeni. Nekateri predlagajo večjo transparentnost in določitev rokov za izvedbo nalog. Tudi sodelovanje med resorji bi moralo biti zapisano in jasno opredeljeno.

Predlogi sogovornikov za izboljšanje situacije na področju zaščite pred zanemarjanjem, nasiljem in zlorabo otrok in mladine:

Ustreznost sistema

- treba je jasno opredeliti in uzakoniti telesno kaznovanje otrok;
- zagotoviti enotno institucijo z različnimi strokovnjaki;
- ustanoviti institucijo, ki bi bila pristojna za odvzem otrokove izjave;
- vzpostaviti krizne centre za majhne otroke s 24-urnim varstvom;
- treba je zagotoviti posebne oddelke za nameščanje žrtev nasilja/zlorab;
- vzpostaviti specializirano rejništvo za otroke z izkušnjo nasilja/zlorabe;
- omogočiti več posebnih izobraževanj za rejnike, ki imajo otroke z izkušnjo nasilja/zlorabe;
- natančneje opredeliti pristojnosti za odvzem otroka iz družine za CSD;
- več sodelovanja med pristojnimi organi.

Postopki prijave nasilja na CSD-ju, sodiščih, v zavodih

- natančneje opredeliti obveznosti pri izvajanju postopkov za posamezne organe;
- zagotoviti več različnih mehanizmov za podporo in varnost žrtve med postopkom/-i;
- skrajšati čas trajanja postopkov;
- osveščati institucije, ki so dolžne prijavljati nasilje;
- izhajati iz koristi otroka.

Ozaveščanje javnosti, izobraževanje kadra

- *nasilje naslavljati kot nasilje*, preprečevati izogibanje uporabljanju pojma nasilje;
- strokovnjake bolj usposobiti za prepoznavanje znakov nasilja;
- zagotoviti več specializiranega kadra;
- zagotoviti kontinuirano osveščanje in izobraževanje strokovnih delavcev;
- več delati s starši, preventivno;
- medijsko okrepiti vsebine, preventiva.

Pomoč žrtvam in storilcem, celostna obravnava, obravnava cele družine, centralizacija pomoči, pomanjkanje specializiranih kadrov

- žrtvam zagotoviti takojšnjo pomoč;
- žrtvam zagotoviti celostno podporo;

- okrepiti sodelovanje v multidisciplinarnih timih;
- vse akterje posameznega primera vključiti v pomoč;
- zagotoviti več različnih programov za svetovanje v primeru nasilja/zlorab;
- zagotoviti celostno obravnavo družine;
- regijsko razpršiti centre za pomoč žrtvam.

PRILOGA C: Anketa Vrtec Radovljica

1. Število ur izobraževanja o nasilju v šolskem kurikulumu za otroke:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Število ur izobraževanja o nasilju otrokom					40	40	24	6	6	3	5

2. Število udeležencev strokovnega usposabljanja o nasilju:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Število ur udeležencev in ur strokovnega usposabljanja					30	30	80	80	5	5	5

3. Katere oblike strokovnega usposabljanja imate v osnovni šoli/vrtcu in na kaj bi mogoče morali biti bolj pozorni oziroma bi morali dodati v sistem usposabljanja (vaši predlogi)?

Oblike strokovnega izobraževanja v našem vrtcu:

- Program: Krepimo družine
- Program: Izberemo nenasilje in sem svoboden
- Okrogle mize o preventivi nasilja (CSD in Društvo Varna hiša)
- Aktivni za strokovni kader v vrtcu (predstavitev ukrepov v primeru izvajanja nasilja in Zakona o preprečevanju nasilja v družini)

Predlogi:

- vključitev v CAP program za preventivo zlorabe otrok
- predstavitev centra za socialno delo vsem strokovnim delavkam v zavodu

PRILOGA Č: Anketa Osnovna šola Antona Tomaža Linharta Radovljica

Šolsko leto	Učitelji	Število udeležencev	Učenci	Število udeležencev
2006/2007	3x delavnice za pripravo vzgojnega načrta po 3 ure	80	Predavanje o nasilju Ž. Trušnovec za učence 7. r.	90 učencev
2007/2008	Razvijanje konstruktivnih medosebnih odnosov 5 pedagoških ur	80	Predavanje o nasilju Ž. Trušnovec za učence 7. r.	100 učencev
2008/2009			Predavanje o nasilju Ž. Trušnovec za učence 7. r.	89 učencev
2009/2010			Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke	150 do 200 učencev
2010/2011	Asertivnost v komunikaciji 3 pedagoške ure in promocija duševnega zdravja 16 pedagoških ur	Asertivnost 80 Promocija 20 udeležencev predvsem mladi učitelji, ki tega programa še niso imeli	Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke	150 do 200 učencev
2011/2012	promocija duševnega zdravja 16 pedagoških ur	20 udeležencev	Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke	150 do 200 učencev
2012/2013			Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke	150 do 200 učencev
2013/2014			Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke	150 do 200 učencev
2014/2015	Predavanje 3 PU	83	Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke Izberem nasilje in sem svoboden	150 do 200 učencev
2015/2016	Predavanje 5 pedagoških ur	83	Upoštevanje čustev pri soočenju z nasiljem (Nada Šmit in Ivica Gracelj) celo leto, vstop v oddelke, Izberem nasilje in sem svoboden	150 do 200 učencev

Učenci vsako leto obiščejo Krizni center za mlade Kresnička, kjer se vsako leto na delavnici, ki traja 6 ur spoznajo z vsemi tveganji. Da zajamejo vse generacije, imajo na to temo predavanja tudi starši učencev.

Zelo pomembno je, da se nasilje zaznava in se ga tudi obravnava. Predvsem ugotavljamo, da je fizičnega nasilja na šoli precej manj, v porastu pa je predvsem psihično nasilje. V zadnjem času je močno naraslo spletno nadlegovanje (facebook, telefoni ipd.). To je zelo prikrito, kar tako mi kot starši težko odkrijemo. Smo pa v nekaj primerih že vključili tudi policijo. V teh primerih obvezno sodelujemo s CSD-jem, policijo in tudi drugimi zunanjimi ustanovami.

Vsako leto imamo za učence tudi predavanja o varni rabi interneta.

PRILOGA D: Dokumentacija člankov o nasilju nad otroki (časopis Delo)

Dosje: nasilje nad otroki

1.	Kdo ogroža naše otroke?	Delo	27. 2. 2016	ČUK RUPNIK Jasna
2.	Aleksov in Mahirjev zakon	Večer	9. 1. 2016	SLAPŠAK Svetlana
3.	Odhod iz nasilja med štirimi stenami	Demokracija	25. 6. 2015	
4.	Zamolčana prizadevanja ZPMS zoper telesno kaznovanje otrok v družini	Sobotna priloga	4. 4. 2015	KORNHAUSER Pavle
5.	Neizpolnjene čustvene potrebe prevladujejo nad intelektom	Ona	12. 8. 2014	KRUŠIČ Zvone
6.	Udarci zapirajo srce	Ona	8. 7. 2014	KRUŠIČ Zvone
7.	Otroci opozarjajo na nasilje. Brez besed	Večer	5. 6. 2014	PLANINŠIČ Elizabeta
8.	Vsak otrok s to izkušnjo je otrok preveč	Delo	4. 6. 2014	MERLJAK Sonja
9.	Udarim te in ljubim te	Dnevnik	3. 5. 2014	KRUŠIČ Zvone
10.	Trpinčenje boli, ne zabava	Delo De facto	1. 12. 2013	MERLJAK Sonja
11.	Toni.	Ona	26. 11. 2013	OBOLNAR Sabina
12.	Župan Kidričevega pretepel 10-letnika	Slovenske novice	14. 8. 2013	KORSIKA Mihael
13.	Sinovi, žrtve nasilnih mater in tudi očetov	Ona	2. 7. 2013	MILINKOVIĆ CAMILITI Slobodanka
14.	Veš, starš, svoj dolg?	Nedelo	9. 6. 2013	
15.	Veš, starš, svoj dolg?	Nedelo	9. 6. 2013	ZUPANČIČ Jana
16.	Vsako leto pet tisoč otrok žrtev nasilja	Delo	5. 6. 2013	
17.	Med brco, klofuto in eno čez rit	Dnevnik	16. 5. 2013	IVELJA Ranka
18.	To je Slovenija.	Ona	2. 4. 2013	OBOLNAR Sabina
19.	Junakinja vsakdana: zlorabljana, a se bori	Nedeljske novice	3. 3. 2013	JANOVSKY Ajda
20.	"Za kazen so nam jemali odeje"	Večer	28. 12. 2012	KAUČIČ Andreja
21.	Tisti, ki so nasilni, pogosto prelagajo odgovornost na žrtev....	Lisa	16. 11. 2012	GOLUBOV Suzana
22.	Naša kultura pogosto ni naklonjena žrtvam	Dnevnik: Nika	22. 8. 2012	RAČIČ Irena
23.	Naučimo otroka že zgodaj reči "ne"	Dnevnik: Nika	30. 4. 2012	LEVIČNIK Vesna
24.	Molk je zaveznik nasilnežev	Delo	13. 4. 2012	ANKELE Špela
25.	Slišati otroka	Sobotna priloga	24. 9. 2011	ŠTAUDOHAR Irena

26.	Bi lahko centri za socialno delo zaščitili otroka pred družinskim nasiljem?	Večer	4. 4. 2011	
27.	Pretepal hčer	Slovenske novice	5. 1. 2011	
28.	Pijan nagovarjal deklico in dobil položnico	Dnevnik	16. 12. 2010	LATERNER Blaž
29.	Najprej se ohladite, šele nato kaznujte	Slovenske novice	22. 9. 2010	
30.	"Otroci niso mini bitja z mini človekovimi pravicami"	Mladina	23. 7. 2010	PIRC Vanja
31.	Mahnila dojenčka v maminem naročju	Slovenske novice	23. 6. 2010	BAKAL Oste
32.	Več kot tretjina staršev vzgaja s telesno kaznijo	Dnevnik	8. 6. 2010	MLAKAR Petra
33.	Ustavimo nasilje nad otroki	Večer	12. 4. 2010	ŽIŠT Damijana
34.	Posvet o nasilju nad otroki	Delo	10. 4. 2010	HANC Marjana
35.	Nasilje na poti iz šole	Delo	13. 1. 2010	FAJFAR Simona
36.	Zbornik proti nasilju nad otroki	Delo	21. 10. 2009	
37.	Ko poskrbiš za mamo, poskrbiš za otroka	Ona	6. 10. 2009	VISTOROPSKI Nika
38.	Otrok ne more čakati na jutri	Večer	5. 10. 2009	MLINARIČ Urška
39.	Celjan izsiljeval otroke	Slovenske novice	3. 10. 2009	PRAŠ Uroš
40.	Na Zgornji Polskavi govorijo o nasilju nad deklico v tamkajšnjem vrtcu	Večer	1. 10. 2009	KODRIČ Zdenko
41.	"Klofuta povzroči strah, ne pa spoštovanja"	Primorske novice	29. 9. 2009	KODRE Tina
42.	Z likalnikom nad sina	Jana	21. 7. 2009	SEDLAR Alma M.
43.	Več zaznanega nasilja v družinah	Delo	14. 5. 2009	ZORE Janoš
44.	V imenu ljubezni.	Ona	21. 4. 2009	OBOLNAR Sabina
45.	Nasilje niso samo udarci	Delo	23. 3. 2009	PEČNIK Mojca
46.	Franc Hočevar	Mladina	10. 10. 2008	PETROVČIČ Peter
47.	Slovenija caplja po poti k prepovedi fizičnega nasilja nad otroki	Dnevnik	6. 10. 2008	PETKOVŠEK Jana
48.	Iz vame hiše spet k nasilju	Žurnal24	6. 10. 2008	STRAŽIŠAR Magda, ŠČUKA Anja
49.	Prepovejmo vsakršno kaznovanje otrok	Ona	15. 7. 2008	VISTOROPSKI Nika
50.	Kjer poje šiba, umira dostojanstvo	Dnevnik	12. 7. 2008	IVELJA Ranka
51.	Telesno kaznovanje otrok je treba zakonsko prepovedati	Večer	24. 6. 2008	MILAKOVIČ Tanja
52.	Kristina Plavšak Kranjc	Mladina	20. 6. 2008	CRNOVIĆ Deja

			2008
53.	Josefi Fritzli so tudi za domačimi zidovi	Total tedna	16. 5. 2008
54.	Zamenjajmo nasilje za prijaznost	Večer	15. 3. 2008 MENIH Kristina
55.	Martina. Nina in Maja.	Ona	9. 10. 2007 OBOLNAR Sabina
56.	"Mami, očka, ne pretepajta me!"	Nedeljski dnevnik	20. 5. 2007 ČERNOGA Meta
57.	Je klofuta lahko vzgojna?	Jana	17. 4. 2007 LUPŠA Maja
58.	Slovenski najstniki čedalje bolj nasilni	Sobotna priloga	27. 1. 2007 GRUJIČIĆ Branka
59.	Dvanajst peklenskih usod	Delo	17. 1.2007 POGAČNIK Borut
60.	Vzgoja za visoko družbo	Delo	13. 1. 2007 ROŽMAN Ernestina
61.	Vsako nasilje nad otroki je treba preprečiti	Večer	15. 11. 2006 ŠKRJANC Renata
62.	Za večjo zaščito otrok pred nasiljem	Delo	14. 11. 2006
63.	Nina.	Ona	10. 10. 2006 OBOLNAR Sabina
64.	Medvrstniško nasilje skusi skoraj pol otrok	Delo	7. 9. 2006
65.	Pismo nekemu očetu	Jana	1. 8. 2006 GRIZILA Sonja
66.	Otroka je treba nemudoma zaščititi	Delo	10. 6. 2006 FAJFAR Simona
67.	Naj otroci brcajo žogo, ne vrstnikov	Delo	18. 5. 2006
68.	Tepež slabo vpliva na razvoj značaja	Delo	10. 2. 2006 HOČEVAR Barbara
69.	Disciplinirajmo z dobrim vzdušjem	Ona	31. 1. 2006 VISTOROPSKI Nika
70.	Sina nadleguje sošolec	Jana	9. 1. 2007
71.	Najboljši približek srečnega doma	Nedeljski dnevnik	13. 4. 2016 MELANŠEK Zdenka
72.	Zavetje pred nasiljem	Delo	3. 9. 2015 HOČEVAR Barbara
73.	Šestletnica ga je gola pričakala v postelji	Nedeljske novice	19. 7. 2015 KEPIC Maja
74.	Letos je pomoč poiskalo že sto otrok, 27 v resnejši stiski	Delo	11. 9. 2014 PETERNEL PEČAUER Helena
75.	Otroci imajo pravico živeti brez nasilja	Lady	11. 9. 2013
76.	Po pomoč na varno točko	Delo	15. 9. 2012 ŽOLNIR Nevenka
77.	Smejoče se hišice za otroke v stiski	Slovenske novice	14. 9. 2012
78.	Uresniči se, če verjamemo	Naša žena	1. 8. 2012 ŽAGAR Janina

79.	Mala hiša z velikim srcem	Nedeljske novice	27. 5. 2012	ŠKERL Primož
80.	Miti o supermamah morajo pasti	Dnevnik	10. 3. 2012	HOSTNIK Majda
81.	Varna točka pri Hermanu Lisjaku	Delo	12. 1. 2012	
82.	V mali hišici bo za božič veselo	Jana	20. 12. 2011	LEBAN Carmen
83.	Stisko otroka lahko reši le tisti, ki jo prepozna	Dnevnik: Nika	16. 11. 2011	ĐOKIĆ Zdenka
84.	"Ne čakamo jih z injekcijo v rokah"	Primorske novice	31. 8. 2011	KREBELJ Nives
85.	Po pomoč k staršem – in tudi v parlament	Delo	9. 6. 2011	KRAJČINOVIĆ Nina
86.	Otroci, niste krivi!	Jana	21. 12. 2010	KRIŠELJ GRUBAR Urška
87.	Deseti krizni center	Slovenske novice	9. 9. 2010	
88.	Otroci potrebujejo vse več pribežališč	Dnevnik	31. 8. 2010	LOVŠIN Peter /Dnevnik/
89.	Jeseni v Kopru zatočišče za otroke	Delo	25. 3. 2010	GRČA Dušan
90.	Predlog nove lokacije za krizni center	Delo	3. 3. 2010	ŽELJAN Katja
91.	Slovenski parlament je postal varna točka za otroke v stiski	Delo	17. 11. 2009	ALBREHT Matjaž
92.	Varna točka ni kraj, to so ljudje	Delo	14. 11. 2009	ZGONIK Alenka
93.	Kmalu več "dobrih tetk"	Žurnal24	10. 9. 2009	KRŽIČ Sabina
94.	Drobižek, ki je izkusil veliko hudega	Jana	4. 8. 2009	ŠELEK Marija
95.	Mit o dobrih materah in slabih očetih mora pasti	Delo	21. 7. 2009	PRIJATELJ Maja
96.	Četrtna skupnost je želela biti zgled	Dnevnik	24. 6. 2009	BRKIĆ Vanja
97.	Varne točke še v Trbovljah	Delo	16. 6. 2009	MALOVRH Polona
98.	Zaživelo je 14 otroških zatočišč	Delo	25. 9. 2008	GALUN Robert
99.	Ne vem, kam gre ta država	Ona	1. 7. 2008	PETERNEL PEČAUER Helena
100.	Nekateri niti jokati ne morejo več	Jana	10. 6. 2008	PODBEVŠEK Albina
101.	Palčica pomaga otrokom	Žurnal24	30. 5. 2008	KERBIČ Katarina
102.	V Mariboru jeseni varne točke za otroke	Delo	15. 5. 2008	RUBIN Miha
103.	Prvi krizni center za najmlajše	Delo	2. 10. 2007	RAJŠEK Bojan
104.	V Grosupljem bodo odprli krizni center za otroke	Delo	18. 8. 2007	RAJŠEK Bojan
105.	Mreža zatočišč za otroke v stiski	Delo	30. 3.	DJORDJEVIČ Nika

			2007
106.	Poleti končno zavetje za trpinčene otroke	Dnevnik	29. 3. 2007 ZORKO Mojca
107.	Na varnem	Jana	27. 2. 2007 LUPŠA Maja
108.	Krizni center za otroke bodo odprli jeseni	Delo	12. 9. 2006 RAJŠEK Bojan
109.	Hiša zavetja bo krizni center	Dnevnik	1. 8. 2006 ZORKO Mojca

Pripravlil:

Zadnja sprememba: 24. 6. 2016

PRILOGA E: Dokumentacija prispevkov o nasilju nad otroki (RTV SLO)

Nosilec 1

Datum obj. 6. 3. 2008

Uredništvo INFORMATIVNI PROGRAM

Naslov TEDNIK 1181/10

Avtorji Urednik Otmar PEČKO, voditelj Janko ŠOPAR

Režija Realizacija Tina ŠUŠTERŠIČ

Dovoljenje urednika

1. PRISPEVEK Od 4.18 do 12.34; Traja: 8.16

NASILJE V DRUŽINI

Govorijo, izjava: mag. KRISTINA PLAVŠAK KRAJNC,
direktorica Informacijskega urada Sveta Evrope; SAŠA LENDERO,

glasbenica; MARJETA COTMAN, ministrica za delo, družino in

socialne zadeve; Igrani prizori nasilja; izjava VLASTA

NUSSDORFER, generalna sekretarka Belega obroča Slovenije;

ŠPELA VESELIČ, SOS telefon za ženske in otroke

Slika: Igrano nasilje, zabrisana slika, simbolična slika,

lutka - punčka; deklica pri igri, roka boža po laseh,

trpljenje - simbolno, brošura in spot - ČB; Saša LENDERO

v kuhinji

Novinarka SLAVKA BRAJOVIĆ HAJDENKUMER;

snemalec Gregor Sitar; montažer Matjaž Jankovič

Nosilec 2

Datum obj. 3. 9. 2009

Uredništvo NPGO

Naslov TEDNIK 1251

Avtorji MAŠA STANOVNIK

PRIKRITO DRUŽINSKO NASILJE

Kadri:

Nasilje v družini, igrana scena, izpovedi samohranilk,

otroci, kuhinja, igranih prizorov nasilja je več

Tema:

Nasilje v družini je najpogosteje skrbno prikrito. Pa

kljub temu so si strovnjaki edini v grozljivi

ugotovitvi: vsaka peta ženska pade po stopnicah, kar

je običajen izgovor za poškodbe in zamolčano nasilje

doma.

Vsebina

IZJAVA: Žrtev nasilja v družini

IZJAVA: OLJA PLEŠ

ženska svetovalnica

IZJAVA: Igrani prizori

IZJAVA: JANEZ OGULIN

Generalna policijska uprava

IZJAVA: VIKTORIJA BEVC

regijska koordinatorica CSD

IZJAVA: ŠPELA VESELIČ

društvo SOS telefon

Nosilec 3

Datum obj. 3. 3. 2007

Uredništvo Informativni program

Naslov UTRIP

Avtorji Katja ŠERUGA

Vsebina Notranjepolitični pregled tedenskih dogodkov;
29.43 Žrtve družinskega nasilja; Zdenska vas, policijsko vozilo, statistika primerov družinskega nasilja, vhod v Center za socialno delo Grosuplje, napis, izjava Vesna ŠIROK, Direktorica Centra za socialno delo Grosuplje, igrani primeri družinskega nasilja
31.40 Izjava Lea JAVORNIK, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, izjava Špela VESELIČ, Društvo SOS - telefon

Nosilec 4

Datum obj. 8. 7. 2010

Uredništvo NPGO

Naslov TEDNIK 1292

Avtorji DUŠKA LAH

Režija TINA ŠUŠTERŠIČ

MATERINSKI DOM

1.22.00-1.30.20

voditelj JANKO ŠOPAR

Kadri:

pogovo z novinarko razne ogrožene tako, da se ne vidi, za katero osebo gre, enodružinske hiše in okolje, lepo kuhinja, notranjost doma

Tema

Da bi omilili stisko žensk, ki so v družini žrtve psihičnega in fizičnega nasilja, je država poskrbela za varna zatočišča.

Vsebina V Sloveniji je sedem materinskih domov, potem imamo na skritih lokacijah še več kot deset varnih hiš in kopico društev za pomoč zlorabljenim ženskam. Kako se ojunčiti in kreniti na novo pot, smo odsitrali v enem izmed slovenskih materinskih domov. Srce sta prijazno odprli dve nekdanji varovanki - upata, da bosta s tem pomagali tudi drugim.

PRIBEŽALIŠČE ZA NOVO ŽIVLJENJE

JANJA

snemalec in montažer

Ivan Uršnik

IZJAVA: HELENA

IZJAVA: DRAGICA VEČEK

Nadškofijska karitas Maribor

Nosilec 5

Datum obj. 8. 7. 2010

Uredništvo NPGO

Naslov TEDNIK 1292

Režija TINA ŠUŠTERŠIČ

ZMENKARIJE

1.30.20-1.38.10

Vsebina voditelj JANKO ŠOPAR

Kadri:

mladenka trga cvetno listje: "ljubi me.. ne ljubi me..."
anketa med mladimi o ljubezni in odnosih ter komentarji o prvih znakih nasilja, mladi ob Ljubljani, v šoli in drugod

Tema

Na nasilje v družini smo zadnja leta v naši družbi res vse bolj pozorni. No, manj pa na to, da se nasilje med spoloma pogosto začne že v zgodnjih najstniških letih, s prvimi zmenki.

Na uradu za enake možnosti so naredili raziskavo in ugotovili, da se večina mladih sploh ne zaveda, da se jim je nasilje zgodilo že v prvih partnerskih odnosih. KAR SE JANEZEK NAUČI, TO JANEZ ZNA!

IZJAVA: ŽAN

7. razred

IZJAVA: MAJA

9. razred

IZJAVA: ŠPELA

IZJAVA: ALEN

IZJAVA: NINA

IZJAVA: TILEN

IZJAVA: MATIC

IZJAVA: Mag. TANJA SALECL

direktorica Urada RS za enake možnosti

IZJAVA: NINA BABIČ

psihologinja na OŠ Martina Konšaka Maribor

IZJAVA: KATJA ZABUKOVEC KERIN

Društvo za nenasilno komunikacijo

snemalca

Robert Baron in Janko Špunt

IZJAVA: režiserka

Mateja Podržaj

IZJAVA: montažer

Miha Hvale

Nosilec 6

Datum obj. 20. 12. 2010

Uredništvo NPGO

Naslov TEDNIK 1310/44

Avtorji MOJCA VOČKO

Režija VOJKO BOŠTJANČIČ

NASILJE V DRUŽINI

1.19.50-1.31.50

voditelj JANKO ŠOPAR

Kadri:

Igrano in pripovedovanje, a se sogovornice pokažejo

Tema:

Bolj kot nas pesti kriza, bolj narašča tudi nasilje v družini, ugotavljajo strokovnjaki.

Vsebinska Policisti so lani obravnavali tovrstnih kaznivih dejanj. Koliko je resnično žrtev nasilja, pa lahko le ugibamo, saj velika večina nasilja ostaja skritega za zaprtimi vrati naših domov. Le redke pretepe ženske in trpinčeni otroci si o tem upajo spregovoriti.

PRETEPENA, PONIŽANA, IZDANA

ŠPELA VESELIČ

politologinja in strokovnjakinja s področja nasilja

TATJANA MUŠIČ

vodja oddelka za mladoletniško kriminaliteto
Uprave kriminalistične policije, Generalna
policijska uprava
DALIDA HORVAT
strokovna vodja SOStelefona
Film "METASTAZE", režija Branko Schmidt na
snemalec
Pavel Jurca
montažerka
Snežana Tadić

Nosilec 7

Datum obj. 27. 12. 2010

Uredništvo NPGO

Naslov TEDNIK 1311/45

Avtorji ALENKA BEVČIČ

PALČICA

08.40-16.30

voditelj JANKO ŠOPAR

Kadri:

nasilje, hiša zavetja, otroci, skriti obrazi, izjave
skrbnikov in delavk, vhod v dom, lukovna predstava, ročne
utke, igrače na tleh, otroci pri igri, moški kuha, otrokške
knjige, Nodi, puzzle

Tema:

Ne le siromaštva, tudi nasilja nad otroki je vse več.
In to je še težje razumeti ali pa se sprijazniti s
tem, da so nekateri otroci v svojih družinah
izpostavljeni takšnemu nasilju, da jih morajo centri
za socialno delo takoj rešiti.

Zatočišče lahko najdejo v kriznem centru Palčica v
Grosuplju. Malčki, stari največ 6 let, ki so jih
stari kruto pretepali, psihično, fizično in spolno
zlorabljali, v Palčici na varnem počakajo, dokler jim
ne najdejo primerne namestitve; največkrat rejniške
družine. Za nič krive otročke, ki so jim brezsrčno
izbrisali otroški nasmeh, se trudi 7 zaposlenih in
večje število prostovoljcev. Da bi jim včasih lahko
privoščili stvari, ki so za njihove vrstnike
samoumevne, jim prideta prav vsak podarjeni evro ali
pa tablica čokolade.

Vsebina

UPANJE ZA TRPINČENE OTROKE

izjava: MANUELA HAM

vodja kriznega centra za otroke Palčica

izjava: DARKA RAČKI

rejnica

izjava: SIMONA STARBEK

zaposlena v kriznem centru za otroke Palčica

izjava: JOŽE SAJE

zaposleni v kriznem centru za otroke Palčica

izjava: LEA JECELJ HABIČ

prostovoljka

snemalec

Janko Badovinac

montažer

Jure Sovinek

režiserka

Mateja Podržaj

Nosilec 8

Datum obj. 22. 11. 2007

Uredništvo eksperimentalni studio Ljubljana

Naslov SOBOTNO POPOLDNE - Karaoke, Labirint, Kraji in ljudje

Avtorji Ljerka Bizilj, Tanja Bivic,
Maruša Prelesnik, Katja Štruc, Manca Čampa, Katarina Papič

1. voditeljica: Tanja BIVIC
2. hišni glasbenik: Miran JUVAN
3. Karaoke: Alenka GODEC - voditeljica Karaok, javljanje s terena - OŠ Lucija, OŠ Mladika, Alma TAHIROVIČ - "Dan najlepših sanj", Tjaša RIMELE - "Planet za zadet", skupaj zapojejo "Na nebotičniku"
4. prispevek: Osebna zgodba o nasilju v družini - Mojca
5. gost v studiu: Robert MIKLAVČIČ - pogovor o nasilju nad ženskami

Vsebina

6. prispevek: Družina Rizvič Praprotnik (pripravila: Katarina Papič; izjave: Karmen RIZVIČ, Robi RIZVIČ, Alen RIZVIČ, Jana RIZVIČ PRAPROTNIK)
7. gost v studiu: mag. Sergej KAJUMOV - pogovor o možnostih alternativnega zdravljenja v ginekologiji
8. Ljudje in kraji: Plesna šola Urška, Evgenij MELEŠČENKO - Društvo rusko-slovenskega prijateljstva, Manica POGAČNIK, Zhanghua YE, Sang LIN RONG, Lin YUE CHENCHEN, Maruša PRELESNIK - poroča s terena, Bazar Sila
9. glasbeni nastop v studiu: Bongo, Rok, Omar - "Sefue mi amor"

Nosilec 9

Datum obj. 17. 11. 2007

Uredništvo eksperimentalni studio Ljubljana

Naslov SOBOTNO POPOLDNE

Avtorji Ljerka Bizilj, Katja Štruc, Maruša Prelesnik

1. voditeljica: Tanja BIVIC
2. Karaoke: Alenka GODEC, Miran JUVAN, Pia MIKLAV, Špela STRAŽIŠAR, Lucija SITAR
3. Labirint:
- gost v studiu: dr. Vid PEČJAK - psiholog
- prispevek: Nasilje v družini (izjave: družina STOPAR - Dragica, Jožica, Martina, Veronika, Boris; Zlatka SRDOČ MAJER - direktorica CSD

Vsebina

- Velenje)
- gostja v studiu: Manjula HITI - ajurvedska terapevtka
4. Kraji in ljudje: društvo Gil Galad, družina LEMBAS, Andrej NATLAČEN - lokostrelec, Festival iger - poroča Maruša PRELESNIK, izjave: Gašper GOVEKAR, Leni BALENT, Sašo LETNIKOSKI, Uroš KRSMANOVIČ, Tara KLAVŽAR, Ina KLAVŽAR, Maj KRČAR, Saša JERKOVIČ
5. pogovor z gostjo: Anika HORVAT

6. Z Damjanom - kuharski mojster Damjan BABIČ
7. Popolna družina: igrajo - Ljerka BELAK, Samo TUŠ,
Jože EDER, Tit FILIPOVIČ

Nosilec 10

Datum obj. 2. 10. 2007

Uredništvo Informativni program

Naslov AKTUALNO - NASILJE V DRUŽINI

Avtorji Ljerka BIZILJ

Vsebina Oddajo vodi Miha ŽORŽ. Govori o nasilju v družini nad otroki ob sprejetju isto imenovanega zakona.

Nosilec 11

Datum obj. 10. 2. 2010

Naslov TURBULENCA

Avtorji Metka JAKŠIČ

MEDVRSTNIŠKO NASILJE
Voditeljica Milica PREŠEREN
GOSTA v studiu mag. Mojca PUŠNIK, Zavod RS za šolstvo,
Katja ZABUKOVEC KERIN, Društva za nenasilno komunikacijo
1. IZKUŠNJE - mladi v razredu govorijo o svojih izkušnjah o nasilju.
2. KAKŠNI SO TI OTROCI - govori Meta ČERMELJ, Svetovalnica Fužine, Radovan RADETIČ, družinski terapevt, mediator, CSD Moste Polje
Marjeta DEČMAN, psihologinja, VIZ Frana Milčinskega Smednik, pripravila Metka Jakšič
3. GOST v studiu Jernej ZGONEC, dijak Srednje zdravstvene šole Ljubljana
5. ANKETA - med dijaki Srednje zdravstvene in strojne šole Ljubljana, pripravil Simon Vadnjal
6. ANKETA - med otroci v vrtcu

Nosilec 12

Datum obj. 7. 3. 2010

Uredništvo Verski program

Naslov OBZORJA DUHA 896. oddaja

Avtorji redaktorica Romana KOCJANČIČ

Oddajo v studiu vodi Romana KOCJANČIČ
1. prispevek: Tomaževa proslava 2010; podelitev diplom - odličij diplomantom ob zaključku študija na Teološki fakulteti; (Karmen Bončar)
2. prispevek: Tomaževa proslava 2010; vloga žensk - teologinj v cerkvi in civilni družbi; izjave: Marja AVBERŠEK, Monika BIZJAK, Petra SEDMAK STRELE; izjave diplomantk Teološke fakultete; (Karmen Bončar)
3. prispevek: Svetovni molitveni dan žensk - ženske v Kamerunu; vloga in položaj žensk v tej afriški državi; izjave: Corinna HARBIG, sestra Patricia; (Milena Keržič)

4. Pedofilija; izjave: Katja BAŠIČ, Združenje proti spolnemu zlorabljanju, dr. Tanja REPIČ, zakonska in družinska terapevtka v Frančiškanskem družinskem inštitutu, dr. Andrej SAJE, tiskovni predstavnik SŠK, papež Benedikt XVI., Vlasta NUSSDORFER, Beli obroč; slika: igrani prizori spolnega nasilja nad otroki; (Gorazd Dominko)
5. Misijonarji za pravičnost; izjave: pater Miha DREVENŠEK, misijonar v Zambiji; (Marjeta Keržič)
5. gosti v studiu: Romana KOCJANČIČ se pogovarja z gosti: Stane KERIN, Vera LAMUT, Maja HAJDINJAK

Nosilec 13

Datum obj. 24. 4. 2012

Naslov DOSJE

Avtorji Jelena AŠČIĆ

NIKOMUR NE SMEŠ POVEDATI
 Pretresljive zgodbe žensk, ki so bile v otroštvu spolno zlorabljene v družinskem krogu ali pri skrbnikih, travma pa jih spremlja tudi skozi odraslo življenje;
 izjava anonimne žrtve
 otroške slike - nesrečne in srečne družine
 Sodelovali so dr. Martina TOMORI, psihiatrinja in sodna izvedenka,
 Borut POGAČNIK, sociolog in grafolog
 Vlasta NUSSDORFER, vrhovna državna tožilka in predsednica društva Beli obroč
 Katarzyna KARPLJUK, psihologinja, Zavod za prestajanje kazni zapora Dob
 Vsebina dr. Olga DEŽMAN DOBRNJIČ, nekdanja ravnateljica Dijaškega doma Hrastnik
 Mirjam KLINE, Okrožno državno tožilstvo, Ljubljana
 Tanja PLANKAR GRGUREVIČ, klinična psihologinja, družinska terapevtka
 Anton Toni KLANČNIK, kriminalistični inšpektor
 Katja BAŠIČ, predsednica Združenja proti spolnemu zlorabljanju
 Jože PODRŽAJ, direktor Zavoda za prestajanje kazni, Dob
 Maja PLAZ, predsednica Društva SOS telefon
 Katarina HITI, vodja Aktiva koordinatorok za preprečevanje nasilja v družini, CSD
 dr. Andrej SAJE, generalni tajnik Slovenske škofovske konference
 dr. Katja FILIPČIČ, Pravna fakulteta
 Alijana RAVNIK, višja sodnica

Nosilec 14

Datum obj. 26. 6. 2008

Uredništvo INFORMATIVNI PROGRAM

Naslov TEDNIK 1195 (24)

Avtorji Urednik Otmar PEČKO

Vsebina Voditelj Janko ŠOPAR

2. PRISPEVEK

ODVZEM OTROK Od 12.15-23.34 Traja: 11.19

Igrani prizori; izjava MAJDA MRAMOR, l klinična psihologinja; Prispevek - Odmevi, 16. 10. 2007; izjava SONJA ŽUGIČ, socialna delavka, vama hiša; MATI; ANJA MRKALJ KASTELIC, policijska uprava Ljubljana; IVANA KOŠIR ERMAN, dir. Centra za socialno delo Škofja Loka

Slika: Igrani prizor nasilja nad otrokom - prisilno tuširanje, otroške risbe - izražanje stiske, zaščitena sogovornica - iz oddaje ODMEVI - arhiv; senca, otroške igrače, lutke (SIMB), dopis sodišča in drugi dokumenti, fotografije poškodb, podpludbe, lasanje, policija
Novinarica MAŠA STANOVNIK; snemalec Janko Badovinac; montažer Marko Hočevar
POPLAVLJENCI (ODPRAVLJANJE POSLEDIC)

Nosilec 15

Datum objave: 13. 5. 2014

Naslov: Dobra ura z Jasno

Vsebina: V tokratni oddaji bomo govorili o tem, koliko nasilja je v naši družbi in kako ga preprečiti. Umor v gostilni, nasilje v družini, nasilje med otroki. Z gosti v studiu, ki bodo odgovarjali tudi na vaša vprašanja, bomo osvetlili problematiko in se predvsem vprašali, kako nasilju odločno reči ne.

Nosilec 16

Datum objave: 27. 11. 2013

Naslov: Odkrito o nasilju v družini

Vsebina: Odkrito je nova informativna pogovorna oddaja o aktualnih družbenih vprašanjih. V njej sogovorniki z voditeljem iz različnih zornih kotov v odkritem pogovoru analizirajo in komentirajo aktualna politična, gospodarska in druga vprašanja, ki zadevajo kar najširši krog gledalcev. Odkrito - z aktualnimi vprašanji in pogovorom do odkritih odgovorov.

Nosilec 17

Datum objave: 3. 11. 2014

Naslov: Tednik

Vsebina: Na telefonski številki 080 11-55 žrtvam že 25 let pomagajo z ustreznimi podatki o zakonodaji s področja preprečevanja nasilja v družini, o pravicah ter o obstoječih oblikah pomoči, včasih je dovolj, da zgolj poslušajo. Društvo SOS telefon za ženske in otroke je na široko odprlo vrata naši ekipi, a le, če obljubimo, da lokacije njihovih prostorov ne izdamo, saj se je že zgodilo, da so bile prostovoljke, ki so pomagale žrtvam nasilja, v preteklosti tudi same žrtve povzročiteljev nasilja kličočih, ki so potrebovali njihovo pomoč.

Nosilec 18

Datum objave: 18. 3. 2016

Naslov: Ko se srečamo z nasiljem

Vsebina: Nasilje se najpogosteje dogaja v družini oziroma partnerjema, pogosto je tudi med vrstniki. Namen nasilneža je zrušiti meje drugega, vsiliti prevlado nad žrtvijo in njeno podrejenost. O tem bodo spregovorili tako tisti, ki so se srečali z nasiljem kot žrtve, kot tisti, ki so nasilje povzročali. Nasilje ni nikomur neznano, nujno pa ga je treba čim prej prepoznati in ustaviti. Več o fizičnem in psihičnem nasilju pa v tokratni oddaji Turbulenca.

Nosilec 19

Datum objave: 22. 5. 2015

Naslov: Obramba pred nasiljem

Vsebina: V sodobni družbi je polna nasilja. Nasilje se dogaja tudi tam, kjer naj bi bili najbolj varni – doma ali v šoli. Žrtve pa so praviloma najšibkejše družbene skupine, otroci, ženske starostniki. Kako se obraniti pred nasiljem, na koga se obrniti, kdaj in kako? Ali obstaja pot iz začaranega kroga nasilja bodo v pogovoru z Zvezdanom Martičem govorili Borut Kincl, Maja Plaz, Simona Lilek in Anka Osterman.